Бүхы оронуудай пролетаринор, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Гаргажа эхилһэн сагынь: 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 289 (15612) | 1980 оной декабриин 18, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР И. П. ИЛЬИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, ажахын ба совет органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан тусхайта пенсионер **Ильин** Иван Петровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Д. ГОНЧИКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан, 1980 оной декабриин 12.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ болон бэлэдхэлгые түсэблэлгые, экономическа урмашуулгые һайжаруулха тухай» тогтоол баталан абаба.

КПСС-эй XXV съездын, КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1978 он) болон удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдһээ ужалан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ болон бэлэдхэлгые дээшэлүүлхэ, колхоз, совхозуудай экономико бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн хүдөө ажахые хүгжөөлгын түсэблэлгые, экономическа урмашуулгые саашадань һайжаруулха бүлэг хэмжээнүүдые ябуулха шухала гэжэ тоолоо.

I. Хүдөө ажахыда түсэблэлгын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай. Хүдөө ажахын үйлэдбэрилгэ хүтэлбэрилгын бүхы шатануудай түсэблэлгын хүдэлмэриие һайжаруулхын тула;

эрдэм. техникын дэбжэлтэ хурдадхаһанай, хүгжэлтын үрэ ехэтэй нүхэсэлнүүдэй дээшэлүүлһэнэй үндэһэн дээрэ ниитын үйлэдбэрилгын ашаг үрые арьбадхаха;

хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар табан жэлэй ба жэлэй түсэбүүд дотор продукци үйлэдбэрилгын, гүрэндэ худалдалгын хэмжээнүүдые бии байгаа, мүн хараалагдаһан материально-техническэ, финансын нөөсэнүүдэй, үйлэдбэриин гол фонднуудтай, капитальна һомололгонуудай хэмжээнүүдтэй таарулан табиха;

хүдөө ажахые тогтууритайгаар, нэгэ жэгдээр, тэнсүүритэйгээр һайнаар хүгжөөхын тулада шухала хэрэгтэй материальна ба финансын нөөсэнүүдые байгуулха;

предприятинуудай ажахын хэрэгтэ бэеэ даагаад хүгжэхэ, тума хүдөө ажахые түрүүлһэн газарһаа хүтэлбэрилгые зүб тааруулан табиха. ажахын болон эдэнэй үүсхэл бүхые хүгжөөхэ хэрэгтэ анхаралаа гэбэл хамаарха ябадал зайсуулха, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхын, ажахын эсэсэй үрэ дүнгүүдтэ хараалаа ехээр табихын түлэ хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ гээшэ гол шухала хэрэглэлнүүд болоно гээд тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй Госплан, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд, СССР-эй хүдөө ажахын министерство экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые табихадаа табан жэлэй турша соо хүдөө ажахын продукци худалдаха ниитэ гүрэнэй түсэб (жэл жэлээр хубаарилһан) тогтоохо хэрэгтэй. Тиихэдээ газарые, үйлэдбэриин фонднуудые, материал ба ажалай нөөсэнүүдые хэрэглэлгые һайжаруулха, республиканудта, крайнуудта, областьнууд болон районуудта, колхоз, совхозуудта таарамжатай һайн даалгада, ажахынуудай үйлэдбэриин шэглэлые, хүдөө ажахын үйлэдбэриин байдалые ба экономическа эрхэ хэрэглэлнүүдые бүрин хүдэлмэри бүридхэлдэ абалгада анхарала хандуулха.

Хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха даабариие бии байгаа үйлэдбэриин фонднуудтай, һомололгонуудай, материально-техническэ ба финансын нөөсэнүүдтэй таарулан табиха зорилготой союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд ба СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаанууд хүдөө ажахые хүгжөөхэ иимэ тэмдэг зорилгонуудые табан жэлэй, жэл жэлээр хубаарилһан түсэбүүд дотор колхоз, совхозуудтай ба хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон нэгэдэлнүүдтэ хүргэхыень тогтоогдоо гэжэ.

Энэй ба союзна республиканудай экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүд дотор хараалһан хүдөө ажахын продукци (бодото хэмжээгээр), худалдалгын ниитэ хэмжээн, харин тусхай шэглэлтэй ажахынуудта, тэрээн эдэ ажахынуудай хэрэглэдэг зүйлэй продукци (үүлтэртэ түл, һайн үрэһэ хүрэнгэ, таримал материал болон бусад продукци) худалдалгын хэмжээнүүдые:

тракторнуудые, автомобильнуудые, тракторай прицепүүдые, тэдэ һо хуряадаг комбайнуудые, хүдөө ажахын бусад машинануудые, үтэгнүүдые, ургамалнуудые хамгаалха химическэ хэрэгсэлнүүдые эльгээлгын хэмжээн, шуунай фабрикануудые, ажалай комплекс үүлтэртэ ажахынуудые мүн лэ холимог тэжээлээр хангалгын хэмжээн. Тэрээнһээ гадна ажахын аргаар барилга-хабсаралгын хүдэлмэри бэелүүлхын тула, запабарилга-ашаглалгын хэрэглэмжэнүүдые хангахын тула барилгын материалнуудые, мүн нефтепродуктнуудые, түсэбүүдые бэелүүлгэдэ шухала хэрэгтэй материально-техническэ бусад хэрэгсэлнүүдые эльгээлгын хэмжээн жэлэй түсэбүүд дотор тогтоогдоно;

шухала хэрэгтэй материально-техническэ нөөсэнүүдээр хангагдаһан эрдэм, техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлхэ даабаринууд;

совхозууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта. нэгэдэлнүүдтэ — салин хүлһэнэй фонд (норматив), мүн ашаг олзын түсэб, гүрэнэй бюджедтэ оруулагдаһан түлбэринүүд, гүрэнэй бюджедһээ һомололгонууд;

совхозууд болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта, нэгэдэлнүүдтэ — гол фонднуудые, СССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй номенклатурын ёһоор үйлэдбэриин шухала хүсэнүүдые, үйлэдбэридэ хабаагүй барилгануудые ашаглалгада оруулха. тэрэ тоодо хүдэлжэ байгаа предприятинуудта шэнэ техникэ тодхоһоной, һэльбэн шэнэлһэнэй ашаар үйлэдбэриин хүсэнүүдые, бүхы хүдэлмэриин талаарнь хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй капитальна һомололгонуудай, барилга-хабсаралгын ба подрядна хүдэлмэриин лимидүүдые, тэрэ тоодо хүдэлжэ байдаг предприятинуудта шэнэ техникэ тодхон табилгада, һэльбэн шэнэдхэлгэдэ һомологдоһон гаргашануудые дээшэлүүлхэ;

материально-техническэ нөөсэнүүдээр, совхозуудайхидал адли, хангагдадаг тоо, баримтанууд экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдтэ хабаатай тоосоонуудаар хараалагданхай гэжэ колхозуудта мэдээсэгдэхэ.

Капитальна һомололгонуудай түсэбүүд, подрядна хүдэлмэриин лимидүүд, материально-техническэ хангалгын түсэбүүд ба финансово-экономическа хараа зорилгонууд хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха түсэбүүдтэй хамта ажахынуудта хүргэгдэхөөр тогтоогдоо.

Бии байгаа үйлэдбэриин хүсэнүүд болон гол фонднуудые хэрэглэлгын тэнсүүриие, хүдэлжэ байдаг предприятинуудта шэнэ техникэ тодхон табилгын, һэльбэн шэнэдхэлгын түсэбүүд, хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын тула ямар хэрэгсэлнүүдэй шухала хэрэгтэй байлгын тоосоон табан жэлэй ба жэлэй түсэбүүд дотор тодорхойлон табихыень, эдэ зорилгонуудта шухала хэрэгтэй мүнгэ зөөри, материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые, барилга-хабсаралгын ба подрядна хүдэлмэриие колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта нэн түрүүн табихые түсэбүүд дотороо хараалхыень СССР-эй зохихо министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха, хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэл болон мэргэжэл шадабариие, эдэнэй юрэнхы эрдэмэй ба соёлой хэмжээе дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин ба капитальна барилгын ашаг үрые үргэдхэхэ даабаринуудтай зохилдуулан, гэр байрын ба соёлой-ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха хэмжээнүүдые тэдээн дотор хэргалжэ, хүдөө нютагые социальна талаарнь хүгжөөхэ хамтадхамал бүлэгүүдые СССР-эй, союзна болон автономито республиканудай хүдөө ажахые хүгжөөлгын, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, хизаарнууд, областьнууд, районууд, колхоз, совхозууд болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай түсэбүүд дотор табиха гээшэ таарамжатай гэжэ тоологдоо.

Гүрэнэй түсэбүүд дотор хараалагдаагүй даабаринуудые колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта үгэдэг ушарай заримдаа тохёолдодог байһаниинь буруу гэжэ тогтоол соо мэдэрэгдэбэ.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн, тарилгын талмайн хэмжээн ба тэрэнэй бүридэл, адууһа малай тоо, ургамалнуудай ургаса ба малай ашаг шэмэ, үйлэдбэриин технологи ба эмхидхэл, хүдөө ажахые хүгжөөхэ бусад тоонууд табан жэлэй болон жэлэй түсэбүүд соо элишэлэгдэхэ, тэдэ мэргэжэлтэдэй, колхознигуудай болон хүдэлмэришэдэй, мүн ниитын эмхинүүдэй үргэн хабаадалсаагаар ажахынуудта тодорхойлогдохо. Тиихэдээ нютагай эрхэ байдал, түрүү дүй дүршэл ба эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай дурадхалнууд хараада абтаха. мүн хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэнэй худалдан абаха тогтоогдомол түсэбүүдые заабол бэелүүлхэ ба ажахы доторойнгоо хэрэглэмжэ хангаха хэрэгһээ эхитэй байха болоно.

Үйлэдбэриие түсэблэхэ, материально-техническэ талаар хангаха ба капитальна барилга хэхэ нормо ба нормативуудые тодорхойлхо ба саг соонь тэрэниие шэнэлэн хубилгаха. хүдөө ажахын хүгжэлтые түсэблэхэ бүхы шатануудта нормативуудые бүри үргэнөөр хэрэглэхые СССР-эй тус тус министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Үрэһэтэй ажахынуудта ба үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ нэгэ адли технологическа политика бэелүүлхын тула союзай мэдэлтэй тусхай мэргэжэһэн ажахынуудта сортовой үрэһэ, һуулгаха материалые, эмдэ орохо ургамалнуудые, үүлтэртэ мал, үндэгэ болон шубуудые үйлэдбэрилхэ ба хубаарилха түсэбүүдые саг соонь, союзна республиканудай хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбэй табигдахаһаа урид тодорхойлхо ба баталхаар СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ ба Медицинскэ промышленностиин министерствэдэ дурадхагдаа.

Союзна болон автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд, крайгүйсэдкомууд, облгүйсэдкомууд болон райгүйсэдкомууд союзна мэдэлэй племенной, үрэһэ ургуулха болон бусад мэргэжэлтэй ажахынуудһаа хүдөө ажахын продукци гүрэнэй худалдан абаха түсэб тогтооходоо түрүүшын ээлжээндэ эдэ ажахынуудай сортовой үрэһэ, һуулгаха материалые, эмдэ орохо ургамалнуудые, үүлтэртэ мал, үндэгэ болон шубуу үйлэдбэрилхэ ба үдхэхөөр тэдэндэ баталагдан хүргэгдэхэеэ байһан түсэбүүдые бэелүүлхэ шухала байһанһаа үндэһэлхэ уялгатай.

Хүдөө ажахын продукци худалдан абадаг министерствэнүүд, албан зургаанууд. предприяти болон организацинууд ажахынуудай үгэһэн бүхы продукциие бэлэдхэхэ ба һаадгүйгөөр тушаан абаха хэрэгые эмхидхэхэ талаар харюусаха байна. Үрэ жэмэс, овощ болон түргэн гутадаг продукци контрактациин договороор хараалагдаһанһаа гадуур, хоорондоо хэлсэһэн сэнгээр тушаан абаха зүбшөөл бэлэдхэлэй предприяти болон организацинуудта үгтөө.

Хүдөө ажахын продукциие ажахынуудта байра дээрэнь тушаан абаха, мүн тэрэниие бэлэдхэгшэдэй болон хамтын хэрэглэлэй тусхай транспортаар зөөхэ гуримда түргөөр орохо зорилгоор 1981 онһоо захалжа, продукци ажахынуудта байра дээрэнь абаха ба тушааха даабари бэлэдхэлэй эмхи зургаануудта, колхозуудта, совхозуудта болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудта тогтоохо хэрэг союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Хүдөө ажахын продукци худалдан абадаг СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаанууд өөһэдынгөө түсэбүүд дотор энэ продукциие ажахынуудта байра дээрэнь тушаан абахаар хараалха ёһотой.

Хүдөө ажахын продукци тушаан абадаг министерствэнүүд болон албан зургаануудта тусхай автомобильнуудые, мүн тэрэнэй түлбэридэ, гаражнуудые болон заһабарилгын баазануудые барихада, хүдөө ажахын продукци ажахынуудта байра дээрэнь тушаан абахада хэрэгтэй болохо амһартануудые болон ашаа тээхэ ба буулгаха техникэ абахада хэрэгтэй мүнгэ зөөри һомолхо даабари СССР-эй Госпланда ба СССР-эй госснабта үгтөө.

Хүдөө ажахын продукци худалдан абадаг бэлэдхэлэй. худалдаа наймаанай болон бусад предприятинууд, эмхи зургаанууд, колхозуудай, совхозуудай болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай транспорт хэрэглээ һаа, 1981 онһоо захалжа, продукциин асарагдаһан транспортын түхэлэй нормо ба тарифай ёһоор ажахынуудай зөөлгэ ба ашаа буулгахада хэгдэһэн гаргашые бусааха болонхой.

Колхозуудта, совхозуудта болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудта бии байгаа складуудые бүри хүсэдөөр хэрэглэхын, хартаабха, овощ, үрэ жэмэс хадагалалгые һайжаруулхын ба нэгэ жэгдээр зөөжэ байхын тула ажахынуудта хадагалагдажа байһан продукциие худалдан абаһан жэлдэнь гүрэндэ худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ тоололсохоор худалдаа наймаанай предприятинууд болон эмхи зургаануудта зүбшөөгдөө.

II. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ худалдалгые ехэ болгоһые, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгые, экономическа талаар урмашуулгые нарижуулан һайжаруулха тухай. Гүрэнэй худалдан абалгын ниитэ нэгэ түсэбүүдэй тогтоогдоһонтой дашарамдуулан, колхозуудай, совхозуудай болон хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй гүрэндэ худалдадаг хүдөө ажахын продукциин единицэ бүхэнэй түлөө, гүрэнэй түлбэриин тогтонижорһон дунда зэргын хэмжээе хубилгахагүйн тула, энэ тогтоолой ёһоор 1981 оной январьһаа хүдөө ажахын продукциин худалдан абтаха үнэ сэндэ түсэбһөө үлүү продукци худалдаһанай гү, али урда жэлнүүдтэ түйлагдаһан хэмжээнһээ үлүү худалдаһанай түлөө үгтэдэг нэмэлтэ түлбэриие оруулалсаха болонхой. Энээниие хараада абан. 1981 онһоо захалжа, орооһото ургамалнуудай, соя, машинаар ба гараар суглуулһан сортнуудай түүхэй хлопогой, ферментированнэ бэшэ тамхинай зүйлнүүдэй, лен-долгунецэй, продукциин, улһа болон унтуулдаг (тоһолиг) мак ургамалай худалдан абтадаг сэн тогтоогдобо.

Колхозуудай, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай болон хүн зоной гүрэндэ худалдадаг хүдөө ажахын бусад продуктнуудай худалдан абтадаг үнэ сэнгые үгтэһэн мүнгэнэй зэргээр, СССР-эй үнэ сэнгэй гүрэнэй комитедтэй зүбшэжэ тодорхойлхые союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа. Тиихэдээ хүдөө ажахын һайн шанартай продукци үйлэдбэрилгын ургалтые урмашуулха гэжэ хараалагдаа.

Арбадахи табан жэлдэ түйлагдаһан дунда зэргын хэмжээнһээ үлүү орооһо тарья, наран сэсэг, саахарай свекло, түүхэй хлопок, соя, лен болон улһанай продукци (һолоомо, утаһа), хартаабха, сайн набша тамхи, хмель, горчица, эфирно-тоһолиг ургамалнууд. мак, адууһа мал болон шубууд, һү, һооһо, үндэгэ, каракуль болон панты гүрэндэ худалдаһанай түлөө колхозуудта, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон нэгэдэлнүүдтэ 1981 — 1985 онуудай туршада худалдан абадаг сэнгыень 50 процент дээгүүр түлэхөөр тогтоогдоо.

Колхозуудта, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприяти болон нэгэдэлнүүдтэ эндэ заагдаһан нэмэлтые түлэхэ заабари зохёон тодорхойлхо даабари СССР-эй минзагта. СССР-эй минсельхоздо ба сэнгэй талаар гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа Тиихэдээ тэдэнэр энээндэ хамаатай министерствэнүүдые болон албан зургаануудые хабаадуулха ба СССР-эй минфинтэй зүбшэн баталха болоно.

Бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай абаагүй овощ, үрэ жэмэс, фруктнууд жэмэс, виноград болон түргэн гутадаг бусад продукциие, тэрэшэлэн хартаабха болон шубуудые худалдаха КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1967 оной апрелиин 13-най тогтоолоор хараалагдаһан ёһо гурим колхозуудта болон хүдөө ажахыдахи ажахынууд хоорондын предприятинуудта (эмхи зургаануудта) хэрэглэгдэхэ болоо.

Хүдөө ажахын түүхэй эдүүдые болбосоруулха талаар материально-техническэ хангалгын эрхэ байдал, гүрэнэй стандартнуудта таараха шанартай промышленна продукци үйлэдбэрилгэ ба худалдалга түсэблэхэ гурим, тэрэшэлэн хүдөө ажахын түүхэй эдүүдээр промышленна предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэдэг арадай хэрэглэлэй тиимэл эд товарнуудай оптово үнэ сэн СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, Украинын ССР-эй Совхозуудай министерствын, Молдавиин ССР-эй Колхозуудай соведэй харьяата колхозууд, совхозууд ба хүдөө ажахын бусад предприятинуудта хамаадана.

Совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй продукци бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ һонирхол зүдхэмжые бүри ехэ болгохын тула, совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай ургамалнуудай һалбарида ажалладаг хүдэлмэришэдэй түлөөһэ хэһэн бүтээһэнэйнь зэргээр үгэхэ, шан олгохо иимэ гурим тогтоогдоно гэбэл:

бригадада, отрядта, звенодо бүтээгдэһэн хүдөө ажахын хүдэлмэриин хэмжээнэй түлөө—тарифна түлөөһэн ба ажалай нормонуудые үндэһэ болгон тодорхойлогдоһон, хэһэн бүтээһэнэйнь зэргээр үгтэхэ сэгнэлтын ёһоор;

абаһан продукциинь единицын түлөө—салин хүлһэнэй тарифна фондын 50 процентые хараадуулан түлэгдэдэг ургамалнуудһаа бэшэндэ, салин хүлһэнэй тарифна фондын 25 процентые хараадуулан тогтоогдоһон, продукциин единицын түлөө (натуральна гү, али үнэ сэнгэй хэмжээнэй талаар) сэгнэлтэнүүдээр түлэгдэхэ. Продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые бригадын, отрядай, звеногой 80 процентһээ доошо бэшээр дүүргээд байгаа һаань, мүн уһаар дутамаг гү, али үнгэрмэ элбэг нютагууда (зохихо союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй зүбшөөлөөр) —продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө 50 процентһээ доошо бэшээр дүүргээд байгаа һаань —дурсагдаһан гуримай үндэһөөр хүдэлмэришэдэй ажалай түлөөһэн үгтэхэ.

Совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай тарьян ба мал ажал эрхилдэг, даадаг бүхы группада хүдөө ажахын ургамалнуудай үндэр ургаса, малай ба шубуудай ехэ ашаг шэмэ түйлаһан хүдэлмэришэдтэ, дээдэ эмхиин зүбшөөлөөр, профсоюзай зохихо комитедтэй зүбшэлһэнэй үндэһөөр, салин хүлһэниинь тарифна фондын 25-һаа 50 процент хүрэтэр нэмэгдэжэ болохо гэжэ тогтоогдоо.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасын, малай ба шубуудай ашаг шэмын түйлагдаха тоо хэмжээнүүдые тодорхойлхыень, тэдэнэй дүүргэгдөөд байгаа һаань—салин хүлһэнэй тарифна фондые тиимээр лэ дээшэлүүлэгдэжэ болохо хэмжээнүүдые тодорхойлхыень СССР-эй зохихо министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта даалгагдаба.

Үйлэдбэриин бодото байдалые хараада абалсан зохихо дээдэ зургаанай зүбшөөлөөр, профсоюзай харьяата комитедтэй зүбшэлһэнэй үндэһөөр, ажахыда тодорхойлогдоһон тоо хэмжээнүүдэй үндэһөөр шангай үгтэдэг гуримай орондо, хүдэлмэришэдые шагнаха эрхэ совхозуудай ба гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ олгогдоо. Гэхэ зуура, хүдэлмэришэдые шагналга ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, өөрынь үнэ гү, али сэхэ гаргашануудые хороохо, продукци үйлэдбэрилгые үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхиһээ дээшээ болгохо ябадал урмашуулха, эрхим шанартай тэжээлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса. малай ба шубуудай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, малай ба шубуудай тоо хэм соонь байлгаха. тракторнуудай, комбайнуудай ба бусад машинануудай үндэр бүтээсэ туйлаха, техникэеэ һайн байлгаха, тараагдаха үһа гамтайгаар хэрэглэхэ ба хүдэлмэриин бусад түйлалтануудые һайжаруулха ябуулгануудта зорюулагдаха ёһотой.

Бригадын бүхы коллективэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр тодорхойлогдоһон шангуудай ба салин түлөөһэнэй хэмжээнүүдэй хэм соо, хүдэлмэриин ниитэ үрэ дүнгүүдтэ оруулһан бодото хубиинь хараада абажа, бригадын гэшүүн бүхэнэй шангуудай ба салин түлөөһэнэй хэмжээе тодорхойлхо, тусхай мэргэжэл шудалһанай, хэдэн мэргэжэл даажа хүдэлмэрилһэнэй түлөө нэмэлтэ түлөөһэ абахаар бригадын гэшүүдые зууршалха. Бригада доторой социалис мүрысөөндэ илагшадые тодорхойлхо, тэдэндэ олгогдохо урмашуулгын хэмжээнүүдые тодорхойлхо, ажахы доторой социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр материальна ба моральна урмашуулгада хүртэхэ кандидадуудые бригадын гэшүүдэй дундаһаа дэбжүүлхэ эрхэ үйлэдбэриин бригадануудай коллективүүдтэ (соведүүдтэ) олгогдобо.

Ажалай бүтээсын ургалта түргэдхэлгын талаар кадрнуудай гаралга, оролгые үсөөрүүлхэ зорилгоор совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай ба нэгэдэлнүүдэй ажалша коллективүүдэй һонирхол зүдхэмжые ехэ болгохын тула, тогтоогдомол нормоһоо гү, али салин хүлһэнэй түсэбтэ фондһоо гадуур арьбалалта алмалта хэһэнэй түлөө тарифна түлөөһэн гү, али салин хүлһэн дээрэнь нэмэжэ түлэхэ эрхэ совхозуудта, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинууд ба нэгэдэлнүүдтэ олгогдоо:

хэдэн мэргэжэл даажа хүдэлмэрилһэн ба үсөөн хүдэлмэрилэгшэдтэйгөөр тогтоогдоһон хэмжээтэй хүдэлмэри дүүргэһэн хүдэлмэришэдтэ — салин түлөөһэнэй (салин хүлһэнэй) 50 процент хүрэтэр;

онсо харюусалгатай хүдэлмэри бүтээдэг заһабариин мастерскойнуудай мэргэжэл түгэс хүдэлмэришэдтэ — эрхим зэргын мэргэжэл шадабариин түлөө шата дамжуулан (предприятида хүдэлмэрилһэн таһалгаряагүй стажыень хараада абалсан) олгогдодог разрядай тарифна түлөөһэнэй 4,8, 12 процентын хэмжээтэйгээр, разрядууд хоорондын иггаагай хэм хэмжээн соо;

инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта эрхим мэргэжэл шадабариинь түлөө — 30 процент хүрэтэр хэмжээтэйгээр тарян ба мал ажалда бригадирнуудаар хүдэлмэрилдэг хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ — салин хүлһэнэй (түлөөһэнэй) 50 процент хүрэтэр хэмжээтэйгээр, совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай ба нэгэдэлнүүдэй салин хүлһэнэй 1 процент хүрэтэр хэм хэмжээн соо түлэхэ.

Хүдэлмэриинь үрэ дүнгүүдэй муудаад байгаа һаань, дээрэ дурсагдаһан нэмэлтэ түлөөһэнүүд болюулагдажа болохо.

Хүдөө ажахын продукциин шанар һайжаруулһанай түлөө совхозуудай болон гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй хүдэлмэришэдые, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые урмашуулха тухай дурадхалнуудые зохёон, табяад, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ зууршалан оруулхыень СССР-эй тус тус министерствэнүүд ба албан зургаануудта даалгагдаа. Үлэмжэ дээгүүр шанартай продукци худалдаһанһаа ажахынуудай нэмэжэ абаһан мүнгэ зөөриин зарим хубиие энэ хэрэгтэ зорюулха ябадал хараада абаха.

Совхозуудта, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта газар тарьялан дээрэхи оньһожоруулагдаагүй хүдэлмэри эрхилдэг гол мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй шадабариинь дээшэлүүлхэ талаар материальна урмашалые н ь шангадхахын тулада «Газар тарьяалангай I классай мастер» ба «Газар тарьяалангай II классай мастер» гэһэн нэрэ зэргэ бии болгогдобо. Тэдээндэ тус тустань салин хүлһэнэйнь 20 ба 10 процентын хэмжээнэй нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ. Энээнтэй нэгэн хамта Ажалай ба социальна асуудалнуудаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэй, ВЦСПС-тэй зүбшэлсөөд, эдэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо гурим тухай дүримые СССР-эй энээндэ хабаатай министерствэнүүд ба албан зургаанууд зохёон табиха, баталха ёһотой.

Дурсагдаһан энэ дүримтэй зохилдуулан, газар тарьялан дээрэхи оньһожоруулагдаагүй хүдэлмэри эрхилдэг колхознигуудта тус тус нэрэ зэргэнүүдые олгохыень колхозуудта дурадхагдаба.

Тэжээл түлэг дундаа хуряажа байха үедэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдаһан совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай тракторист-машинистнүүдэй ажалай түлөөһэн I ба II классай тэжээл бэлэдхээд байгаа һаань, орооһото ба орооһото-бобово ургамалнуудые, орооһондо ба силосто орохо кукуруза, наран сэсэг, хартаабха болон ногооной үрэһэ хуряалга дээрэ хүдэлдэг тракторист-машинистнүүдтэ зорюулагдажа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй 1966 оной апрелиин 22-то баталан абаһан № 311 тогтоолоор хараалагдаһан гуримаар түлэгдэхэ.

1981 онһоо эхилээд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдые шагнаха иимэ гурим тус тогтоолоор нэбтэрүүлхэ гэбэл:

энээнэй урда тээхи 5 жэлэй турша соо түйлагдаһан жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнтэй сасуулхада, хүдөө ажахын продукци худалдалгын (абалгын) хэмжээнэй абтаһан ургалтын процент бүхэнэй түлөө тушаалай салингаи жэлэйнь салин хүлһэнэй 2 процент хүрэтэр хэмжээтэйгээр шагнаха;

энээнэй урда тээхи 5 жэлэй турша соо түйлагдаһан жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнтэй сасуулхада, ашаг олзын абтаһан ургалтын процент бүхэнэй түлөө тушаалай салингай жэлэйнь салин хүлһэнэй 2 процент хүрэтэр хэмжээтэйгээр шагнаха;

ашаг олзо абаһанай түлөө.

Хүдөө ажахын продукци худалдалгын (абалгын) хэмжээнэй ургалтын түлөө шагналга ажахынуудай салин хүлһэнэй фондһоо хэгдэдэг байха, харин ашаг олзын ургалтын ба ашаг олзо абаһанай түлөө — КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй 1970 оной апрелиин 2-то баталан абаһан № 227 тогтоолой ёһоор хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдые шагналга ашаг олзоһоо абтадаг мүнгэ зөөриһөө хэгдэдэг байха. Ашаг олзо абаһанай түлөө шангай хэмжээн хүдэлмэрилэгшэдтэ жэлдээ үгтэдэг тушаалай хоёр һарын салин хүлһэнһөө үлүү ехэ байха ёһогүй.

Орооһо тарья ба мяха абаха түсэбөө дүүргээд байбалнь, харин тусхай мэргэжэлтэй болоһон ажахынуудта, тэрээнһээ гадна, гол һалбариин продукци абаха түсэбөө дүүргээд байбалнь, хүдөө ажахын продукци худалдалгын (абалгын) ургалтын түлөө хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ шан түлэгдэдэг байха. Мэргэжэлтэдэй хүдэлжэ байдаг тус тус һалбаринуудай гү, али үйлэдбэриин участогуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр ажахынуудай мэргэжэлтэдтэ шан үгтэдэг байха.

1981 онһоо эхилжэ, совхозуудтахи ба гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудтахи материальна урмашуулгын фонд продукци абалгын ургалтаһаа ба ашаг олзо абалгаһаа дулдыдуулагдан тогтууритай нормативуудаар байгуулагдадаг.

Совхозуудта, мүн гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта энэ фонд иигэжэ байгуулагдадаг гэбэл:

энээнэй урда тээхи 5 жэлэй турша соо түйлагдаһан жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнтэй сасуулхада, хүдөө ажахын бүхы дээрээ абтаһан продукциин хэмжээнэй ургалтын процент бүхэнэй түлөө ашаг олзоһоо ородог процентээр тогтоогдоһон нормативаар;

ашаг олзо абаһанай түлөө тогтоогдоһон нормативаар.

Ашаг олзо багаар абадаг совхозуудта, мүн гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта (союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй баталһан бүридхэлэй ёһоор) дурсагдаһан фонд хадаа энээнэй урда тээхи 5 жэлэй турша соо жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнтэй сасуулхада, хүдөө ажахын бүхы дээрээ абтаһан продукциин хэмжээнэй ургалтын процент бүхэнэй түлөө салин хүлһэнэй жэлэй түсэбтэ фондын 0,3 процент хүрэтэр тоосоотойгоор байгуулагдадаг.

Совхозуудта, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудта (нормативуудые тогтооһон жэлдэ) материальна урмашуулгын фонддо оруулагдаха ниитэ мүнгэн предприятиин салин хүлһэнэй жэлэй түсэбтэ фондын 12 процентһээ үлүү ехэ байха ёһогүй.

Совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай материальна урмашуулгын фонд тухай дүримые зохёон хараалаад, баталхыень СССР-эй тус тус министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта даалгагдаа. Энэ дүрим дотор бусад гуримуудай хажуугаар продукциин шанар һайжаруулһанай түлөө ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха гурим хараалха.

Колхоз, совхозуудай экономико бэхижүүлхэдэнь тэдээндэ финансова туһаламжа хүргэхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам саашадань хүгжөөхын тулада эрхэ нүхэсэл байгуулха зорилгоор СССР-эй Госбанкын үгэһэн дүн хамта 10 миллиард түхэриг зээли мүнгэнэй энээнэй урда тээ болзорынь хойшолуулһан ба 1980—1981 онуудта бусаагдаагүй үри шэриие колхоз, совхозуудай түлэхэ болзорые һунааха, энэ үри шэриие 1991 онһоо эхилээд, арбан жэлэй турша соо тэгшэ хубинуудаар бусааха ябадал энэ тогтоолоор хараалагдаба. СССР-эй Госбанкын үгэһэн, мүн энэ тогтоолой ёһоор хойшолуулагдаһан зээли мүнгэн тушаа процент түлэлгэһөө колхоз, совхозууд сүлөөлэгдэбэ.

Колхоз ба совхоз бүхэнэй экономическа болон финансова байдалые хаража үзэхыень, мүн эдэнэй экономическа ба финансова байдалые бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсэ ба ажахынуудай ашаг олзые дээшэлүүлхэ, ашаг үрэгүй гаргашануудые ба мүнгэ зөөри хэтэрүү ехээр гаргашалгые усадхаха, ажахынууд доторой арга нөөсэнүүдые бүрин дүүрэнээр ашаглаха тушаа хэмжээнүүдые абахыень, СССР-эй Госбанкын үгэһэн зээли мүнгэн ба бусад түлбэринүүд тушаа колхоз, совхозуудай саг соогоо тоосохо ябадал хангахыень, КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна республиканудай компартинуудай ЦК-нуудые ба Министрнүүдэй Соведүүдые, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, партиин хизаарнуудай, областной ба районно комитедүүдые, автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдые ба арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые уялгаһан байна.

ОБЛПРОФСОВЕДЭЙ ПЛЕНУМ

Профсоюзуудай областной соведэй пленум боложо, «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект тухай, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1980 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тэрэ Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо тодорхойлогдоһон заабари болон тобшололнуудые бэелүүлхэ талаар областной профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, облпрофсоведэй президиумэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев** элидхэл хэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай профкомой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой **А. Ф. Ваганов,** Бэшүүрэй районой Хэрээтын дунда һургуулиин директор **Д. Т. Дармаева,** Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ **Л. П. Синицкий,** 53-дахи мэстоотрядай бригадир **А. А. Рубцов,** Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай кондитер **В. П. Тихонова,** хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой секретарь **П. И. Бутковский,** туризмын болон аяншалгын талаар областной соведэй түрүүлэгшэ **Л. Н. Веретенев,** нютагай промышленностиин ба коммунально-ажаһуудалай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ **Т. Б. Бартаханов,** ЛВРЗ-гэй кузнечнэ цехэй термист **С. Е. Рыжаков,** республикын элүүрые хамгаалгын министр **Л. Д. Мадыева** гэгшэд хабаадаа.

Пленум эмхидхэлэй асуудал шиидхээ. Пенсидэ гараһантайнь дашарамдуулан, Л. В. Антоповае облпрофсоведэй секретариин уялгаһаа пленум сүлөөлһэн байна. Облпрофсоведэй секретаряар Александр Романович **Потепалов** һунгагдаа.

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ХҮДӨӨ АЖАХЫГАА ҺЭРГЭЭН ХҮГЖӨӨХЭ

Түнхэнэй районой партийна конференци боложо, тоосоото элидхэл КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. ТАХАНОВ хэбэ. Элидхэл тушаа 16 хүн үгэ хэлээ. Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. СЕМЕНОВ хабаадалсажа, үгэ хэлэбэ.

Тоосоото үе соо ябуулһан эмхидхэлэй политическэ бүхы хүдэлмэреэ партиин районно комитет имагтал КПСС-эй XXV съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, арбадахи табан жэлэн түсэб дүүргэхэ тэмсэлдэ зорюулһан байна. Иимэ үргэн дэлисэтэй ажал ябуулгын ашаар район дотор зарим тэды урагшатай алхам хэгдээ. Жэшээнь, «Маяк» колхоз һү, мяха, ноохо, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз һү, ноохо гүрэндэ худалдаха табан жэлэн даабари дүүргээ. Ой модоной оньһожоруулагдамал ажахын, тоһоной заводой, «Скотоимпорт» конторын болон бусад хэдэн коллективүүд табан жэлэй түсэб мүн лэ болзорһоо урид бэелүүлжэ шадаа.

— Арбадахи табан жэлэй туршада КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд газар тариалан эрхилхэ хэрэг һайжаруулгада, алибаа ургамалнуудай ургаса ехээр абадаг болохо асуудалда гол анхаралаа хандуулһан байна,—гэжэ тоосоото элидхэл соо хэлэгдэбэ.— Һүүлэй жэлнүүдтэ Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк» болон «Сибиряк» колхозууд ороохо тариалай яһала баян ургаса хуряажа абадаг болонхой. Газар тариалангай хүдэлмэриие зүбөөр эрхилдэг, наг шэбхэ, минеральна утэгжүүлгэ шадамараар хэрэглэдэг болоһоной, үрэһэ хүрэнгын хэрэг гуримшуулһанай, шэнэ түрүү онол арга, технологи үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар иимэ амжалта эдэнэр туйлана.

Гэбэшье сагай уларилай, газарай хүрьһэнэй талаар нэгэ адли эрхэ байдалтай байһан мүртөө районой олон ажахынууд бирагүй ургаса хуряажа абана. Жэшээлхэдэ, мүнөө жэл Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Шулуутын отделениин гектар бүриһөө дунда зэргээр 18,8 центнер орооһо абахадань, харин Саянай совхозой Жэмһэгэй отделениинхид ороидоол 7 центнер ургаса хуряагаа бшуу. Энэ ушар хадаа районой ажахынуудай газар тариаландаа ондо ондоогоор хандадаг байһые гэршэлээ.

Түнхэнэй район болбол республикын бусад нютагуудта орходоо сагай һайн уларилтай байдаг. Гэхэтэй хамта орооһо тариа, хартаабха, овощ гүрэндэ тушааха табан жэлэй түсэб дүүргэжэ шадабагүй. Энэ юугээршье хүлисэшэгүй ехэ дутагдал гээшэ. Эндэ КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой, тэрэнэй хүдөө ажахын управлениин хангалтагүйгөөр хүдэлдэг байһаниинь элирнэ.

Тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад газар тариалангай асуудалаар өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулһан, нюуса нөөсэгүйгөөр шүүмжэлэл хэһэн байна. Жэшээлхэдэ, «Маяк» колхозой парткомой секретарь Б. Н. Турбянов иигэжэ хэлээ:

— Манай колхоз мүнөө жэл гектар бүриһөө 16,9 центнер орооһо сохижо, хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ ургаса амбаарланхай байна. Зүгөөр хэдэн жэлэй үнгэрөөд байхада, эды шэнээн тариа хуряажа шадахаяа болихомнай ха гэжэ мэдэрэе. Юуб гэхэдэ, манай тариалан жэл бүри шанга һалхинда үлеэлгэжэ, хүрьһэниинь муудажа байна. Зурууд зуруудаар һуулгажа, модо тариха шухала болоһон тушаа асуудал жэл бүри табигдана. Теэд энээниие хэншье хэрэгсээнэгүй.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. С. Иринчеев үгэ хэлэхэдээ, газар тариалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай байһан районой Госкомсельхозтехникын нэгэдэлые шангаар шүүмжэлбэ. Тариан ажалай хүдэлмэриин халуун хаһын үедэ техникэ эбдэржэ, ехэ һаад тойбо ушаруулдаг. Теэд тэрэниие дары заһабарилха гэхэдэ, хэрэгтэй запчастьнууд ходо байдаггүй. Энэл нэгэдэл районой ажахынуудые хүсэд хүрэхэ утэгжүүлгээр, запчастьнуудаар хангаха ёһотой байбашье, энэ талаар юушье хэнэгүй. Тэрэнэй ажал ябуулгые сэгнэхэдээ, ажахынуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые хараада абалсаха зэргэтэй байгаа гэһэн эрилтэ хэбэ.

Мал ажал районой хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол һалбаринь болоно. Тоосоото үе соо, мүн бүхы арбадахи табан жэлэй туршада энэ һалбариие саашадань хүгжөөхэ, ашаг шэмыень, шанарыень дээшэлүүлхэ зорилгоор КПСС-эй райком, ажахынуудай партком болон партийна эхин организацинууд тодорхой хүдэлмэри ябуулһан байна. Дүрбэн жэл 10 һарын туршада район һү һаалгаяа 5,2 процент, гүрэндэ худалдалгаяа 8 процент дээшэлүүлээ. Тэрэшэлэн ноохо худалдалга 2 процент ехэ болоһон зэргэтэй.

Тиигэбэшье район бүхы дээрээ мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха табан жэлэй түсэб дүүргэхэгүйнь. Энэ ушарта Туранай, Саянай совхозууд, «Восточные Саяны» колхоз ехэ гээгдэлдэ оронхой. Мал ажалда ушарһан иимэ урагшагүй байдал түбхын түрүүн тэжээлэй дутамагһаа, малай гарзада олоор оролгоһоо, ехэ малай һубайралгаһаа, малшадай ажал дээрээ һула журамтай байһанһаа дулдыдана гэжэ элидхэл соошье, үгэ хэлэһэн делегадуудшье тэмдэглэбэ.

— Малай тэжээл үйлэдбэрилгые ехэ болгохо гээшэ манай түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ зорилго болоно, — гэжэ «Восточные Саяны» колхозой малшан Д. И. Банчиков хэлэбэ. — Манай Таһархайн отделени эхэнхи үбһөө Хойморой намаг сооһоо сабшажа абадаг гээшэ. Теэд иимэ газарай үлэн үбһэн малда ямар ашаг шэмэ үгэхэб? Энэ нэлэнхы намагые хатааха гэлсэһээр хорёод жэл үнгэрбэ. Теэд мүнөө болотороо нэгэшье гектар газар хатаагдаагүй байһаар. Тариа талханай сүйл, шэмэтэ тэжээл малда багаар үгтэнэ. Гадна холын Үргэдэйн бэлшээри бургааһа шугыда дарагдажа байна. Энээндэ хэншье һанаагаа табинагүй.

Тэрэнэй хэлэһые Түнхэнэй совхозой Могой-Горхоной һү һаалиин фермые даагша А. Д. Дашеева, нэй совхозой Могой-Горхо бригадын хонишон Д. Д. Санжнхаева гэгшэд дэмжэбэ.

— Манай Мондо хахалаад, һайса элдүүрлээд, олон жэлэй ногоо таримаар газар яһала бии. Теэд бидэ аяар 60—70 модо холо байдаг Туран болон Хоито-Голдо сабшагдаһан үбһэ зөөжэ, малаа эдеэлүүлнэбди. Совхоз ходо автомашинануудаар ядалдана. Тэрээнһээ уламжалан, хонидой байрануудта үбһэн, һолоомон, талха тарианай зүйл саг соогоо асаргаданагүй. Эрхүү мүрэн үбэлдөө нэбтэ хүрэжэ, хонидоо уһалха аргагүй болошонобди. «Бурводстрой» трестын ПМК үрэмдэмэл худагуудые малтажа үгэнэ аабы гэхэдэ, хооһон үгэ хүүр болоод лэ хосорно. Монгои хонишодые медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд тон муугаар хангана. Мон хүрэтэр автобус ябанагүй, — гэжэ нүхэр Санжихаева шүүмжэлээ.

Мүнөө үедэ хаа хаанагүй малшадай хүндэ хүшэр ажал оньһожоруулагдажа байна гээшэ аал даа. Теэд Түнхэнэй райондо Ленинэй нэрэмжэтэ, «Сибиряк» совхозуудһаа бэшэ тээ энэ талаар юуншье хэгдэнэгүй. Энээн тушаа Саянай совхозой директор В. Р. Сыденов, районой ветстанциин ахамад ветврач Е. Н. Молонтоев гэгшэд һанаагаа зобон хэлэбэ.

— Манай совхоз нэгэшье зүйлөөрнь табан жэлэй түсэб дүүргэхэгүйнь. Тариалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын тула ехэ юумэн хэгдэжэ байна. Малаймнай байранууд (Харбяангуудай һү һаалиин фермэһээ бэшэ тээ) хуу хуушаршаһан. Үбгэ эсэгэнэрэймнай хэзээ заяанда барьһан байранууд соо малнай байна. Досоонь хүйтэн, дааһан мал үбшэлнэ, үхэнэ, өөдэлнэгүй. Тэжээлыень хүл доронь хаяжа үгэнэбди. Хуушарһан байрануудта оньһожоруулга хэхын яашье аргагүй. Типовой шэнэ байратай Харбяангуудай МТФ-дэ Госкомсельхозтехникын нэгэдэлэй, «Бурятсельхозмонтаж» трестын ПМК-гай гэмээр хоёр жэлэй туршада ямаршье оньһожоруулга хэгдэнэгүй, — гэжэ нүхэр Сыденов гомдобо.

Түнхэнэй совхозой парткомой секретарь А. С. Зверев трибунада гараба.

— Мяха гүрэндэ тушааха табан жэлэй түсэб дүүргэжэ шадахагүймнай. Зүгөөр һү тушаалгаар түсэбөө дүүргэхэ аргатайбди. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада һү һаалгаяа нилээд дээшэлүүлбэди. Теэд хүдөө ажахын управлениин ахамад мэргэжэлтэд манайда тон үсөөн үзэгдэдэг. Ажал хэрэгэй асуудалаар районой хүтэлбэрилэгшэдэй совхозой малшадтай үнгэргэдэг уулзалга мартагдашоо, райкомой хүдэлмэрилэгшэд партийна эхин организацинуудта тон үсөөн ябана. Зундаа Эрхүү үерлэжэ, ехэ сабшалан, тариалан уһаар эльбэгдэнэ, тэрэнэй эрьеые бэхилхэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Делегадуудай хэлэһэн үгэнүүдые шэнжэлээд үзэхэдэ, тэдэнэр ехэл зүб шүүмжэлэл хэһэн, анхармаар дурадхалнуудые оруулһан байна гэжэ һанагдана. Тэжээл үйлэдбэрилгые саашадань улам ехэ болгохо гээшэ районно партийна организациин шиидхэхэ эгээл шухала зорилгонь болоно. Жэл бүри ниитын малай тэжээлэй хэрэглэмжэ район дотор арайхан 50—55 процент хангагдана. Тэрэниие дээшэлүүлхын тула тэжээлэй тарималай ургамалнуудай, сабшалангай ногооной ургаса һайжаруулха, тариалан, сабшалан уһалалга гуримшуулха, намагтай газарнуудые хатааха хэрэгтэй. Тэжээл үйлэдбэрилгэ дээрэ ажалай эмхидхэл һула. Түнхэнэй совхозойхи мэтэ тэжээл үйлэдбэрилгын бэеэ даанхай һалбари ажахы бүхэндэ байгуулха саг ерээ.

Малшадай хэдэг хүшэр хүндэ ажал хэр оньһожоруулагданхай юм ааб гэжэ хаража үзэбэл, республикын олохон ажахынуудһаа нилээд тээгдэнги байдалтай байна. Табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдтэ ажахынуудта үнеэнэй, тугалай, хонинoй олон байранууд, шахан тарагалуулгын талмайнууд баригдаа. Тиигэбэшье олонхи ажахынууд иимэ байрануудаар муу хангагданхай. Мүн механизаторнуудта, малшадта байрын гэрнүүд үсөөнөөр баригдана. Эдэ бүгэдэн тухаи Саянай совхозой гахайшан Е. П. Замбулаева, «Сибиряк» колхозой механизатор Б. Б. Кудрин гэгшэд хэлээ.

Юрэдөө барилга гансашье хүдөө ажахыда бэшэ, мүн промышленна предприятинуудта, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын болон соёлой эмхи зургаануудта тон ехээр хэгдэхээр болоод байна. Жэшээлхэдэ, Хойморой сельпогой наймаагша В. Б-С. Тулаева худалдаа наймаанай томо комплекснүүдые, хилээмэнэй завод, районой ахамад фтизиатр Г. П. Нилова эмшэлгын томо комплекс, үхибүүдэй санатори бариха шухала гэһэн дурадхал оруулба.

Районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй начальник Д. Ц-Д. Молонов, «Бурводстрой» трестын ПМК-гай барилгашадай бригадын бригадир В. М. Козлов, Хэрэнэй дунда һургуулиин багша Л. Д. Ильина, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Халудоров конференци дээрэ үгэ хэлээ.

Тэрэшэлэн партинино-эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха талаар тоосоото үе соо хэр зэргэ юумэнэй хэгдэһэн, саашадаа тэрэниие улам һайжаруулхын тула юу хэхэ хэрэгтэй байһан тухай тодорхой хөөрэлдөөн болоо.

* * *

Шэнээр һунгагдаһан КПСС-эй райкомой түрүүшын пленум үнгэргэгдэжэ, тэндэ эмхидхэлэй асуудалнууд хараагдаһан байна. Партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар В. Д. Таханов, секретарьнараар А. П. Цымбалюк, Э. З. Васильева гэгшэд һунгагдаба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЭДЭ үдэрнүүдтэ манай республикын промышленна предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, бусад ажалша коллективүүдтэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гаи проектые зүбшэн хэлсэлгэ боложо үргэлжэлһөөр. Партийна комитедүүдэй даабаряар агитаторнууд, политинформаторнууд энэ хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ябуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой хабсаралгын цехтэ, үдын забһарлалгын үедэ гүнзэгы удха шанартай энэ документые уншалга, зүбшэн хэлсэлгэ, тэрээн тушаа һаналаа андалдалга боложо байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

ДЭБЖЭЛТЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

Манай оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятиин коммунистнууд, комсомолшууд ба бүхы хүдэлмэрилэгшэд политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда хүдэлжэ байнхай. Бүхы коллективнай партиингаа ээлжээтэ съездын хүндэлэлэй «Габшагай ажалай 26 недели» гэһэн уряа доро ажаллана.

Гол предприятимнай табан жэлэйнгээ түсэбые августын 20-до дүүргээд, мүнөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ хүбитаяа оруулна. Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ 1-дэхи цех түрэл партиингаа ээлжээтэ съездын нээгдэхэ үдэр болотор арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын кварталай түсэб дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур эрэшүүлэй 4.000 самса оёхо гэһэн үүсхэл гаргаа. Энэ үүсхэлысэнь бусад цехүүднай халуунаар дэмжээ. Гол предприятимнай бүхы дээрээ 170 мянган түхэригэй хубсаһа түсэбһөө гадуур оёхо гэжэ зоригжонхой.

Мүнөө манай коллектив «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проекттэй танилсажа байна. Арад зоной хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, энэ һалбариин предприятинуудые болон цехүүдые бүтээсэ ехэтэй техникээр, түрүү технологёор, һайн шанартай түүхэи эд болон материалнуудаар хангаха тушаа тэндэ хэлэгдэнэ. Энэ хадаа угаа һайшаалтай байна.

КПСС-эй ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд неделиин бүхэндэ согсологдоно. Һаяхана 15-дахи неделиин дүн гаргагдаа. Бэлэдхэлэй цехэй коллектив (начальнигынь В. К. Леминова, комсомолой организациинь секретарь Т. Фалилеева, цехкомойнь түрүүлэгшэ Л. Мариненко) уялгаяа 125 процент дүүргэжэ түрүү һүури эзэлээ. ВЛКСМ-эй гэшүүн Ольга Дармаевагай ударидадаг комсомол-залуушуулай бригада хоёрдохи пуурида гараа. Ажалай ветеранууд Д. Д. Доржиева, В. В. Кушнарева, коммунистка Н. А. Туманова болон бусад социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Тэдэнэр 1981 оной түрүүшын кварталай түсэбые съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэсэ гэһэн эдэбхи үүсхэл гаргаа юм. Энэ үүсхэлыень предприятимнай бүхы цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэд халуунаар дэмжээ.

Г. ЦЫРЕНОВ,
үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятиин партбюрогой секретарь.

Совет орон дотор

РЕВОЛЮЦИИН СОЛДАДУУДТА

Холын Хойто зүгтэ Советүүдэй засагай түлөө тэмсэгшэдтэ зорюулагдаһан хүшөө Анадырьта бодхоогдобо. 1919 оной декабрьда саһата тундра дээгүүр Агуухэ Октябриин туг үргэһэн Чукоткын түрүүшын ревкомой гэшүүд — бронзодо шудхагдаһан революциин солдадууд Лиман мүрэнэй эгсэ эрье дээрэ амиды мэтээр жэрылдэн зогсобо.

Ново-Мариинск тосхон дээгүүр 40 хоногһоо үлүүтэй саг соо улаан туг намилзаһан байгаа. Мүнөө тэрэнэй һуурида Анадыриин барилганууд бодонхой.

Сагаан гвардеецүүдэй һомонһоо түрүүшын ревкомовецууд унаа һэн. Гэбэшье Ленин тухай, большевигүүд тухай үнэн үгэ Чукоткодо асарһан хүнүүд Хойто зүгэй хүн зоной дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө үлэнхэй. Совхозууд болон предприятинууд, һуурин тосхонууд ба хото городуудай үнлсэнүүд тэдэнэй нэрэнүүд дээр нэрлэгдэнхэй.

Хойто зүгэй арад үндэһэтэдэй түлөөлэгшэд оро үсхэбэрилгын ажахынуудые толгойлон, вездеходуудые ябуулна, самоледууд болон судна нуудые жолоодоно, баншагуудые бодхооно, диссертацинуудые бэшэнэ. Энэ хизаар хүгжэлтэ түгэс индустри ба хүдөө ажахын хизаар болонхон.

Н. КРАСНОГОР,
Анадырь.

ЯМАЛАЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Ямало-Ненецкэ автономито округой газ олзоборилгын дой түүхэн эдэй бааза һайжарна: Ямбургск гэжэ шэнэ уурхайе ашаглалгада оруулха талаар бэлэдхэл хэгдэжэ. Түлишэ, материалнууд болон түхеэрэлгэнүүдые ашаһан санын-тракторна поезднууд Пурусна хүшүүнда хүрэхэ Надымһаа һая гараба. Обь мүрэнэй баруун эрьедэ барилгашад һуурин тосхон бодхожо эхилэнхэй.

Орон доторoo газ олзоборилдог эгээл ехэ районуудай нэгэн, барилгануудай ба хүгжэлтэ түгэс социалис соёлой хизаар — автономито округой мүнөөдэрынь нимэ байна. Эндэ автомат оньһоор хангагдаһан нефть олзоборилдог промыслнууд, зарнууд урган бодонхой, газ дамжуулха соргонууд татагданхай.

Уренгойн, Медвежиин, Вынгапурай газ энэ табан жэлэй соо эрхимээр ашаглагдана: Уралай металл хайлуулна, Поволжын заводуудта детальнуудые дабтана, хэдэн мянган город оолон һуурин тосхониие дулаагаар хангана.

«Хойто зүгэй арад үндэһэтэдэй ажаһуудаг районуудай экономическа ба социальна талаар саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон КПСС-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол шэмэрүүн хүйтэн хизаарые шэнэдхэн хубилгаха тухай партии, правительствын анхарал оролдолгын толотой гэршэ жэшээ болоно. Газ баян уурхайнуудтай зэргэлээ мүнөөнэй хото городууд урган бодоно. Сургут-Уренгой гэжэ түмэр харгы баригдаа. Ленинградай ба Украинын барилгашад хойто зүгэйхидтэ туһалхаяа ерээл. шэнэ Уренгой болон Ноябрьск тосхонуудые бодхожо эхилэнхэй.

А. ОМЕЛЬЧУК,
Салехард.

ТАЙМЫРАЙ ТУНДРЫН ГАЛНУУД

Таймырай хахад арал түбтэ оршодог Усть-Авам һуурин тосхоной хүн зоной гэрнүүдтэ телевизорэй экранууд яларба. Тэндэ ажаһуудаг шад —нганасанууд болон долганууд Эхэ оронойнгоо ниислэл хотын сэнхир экранай дамжуулгануудые харагтаи болоо.

Мүнөөдэрэй Усть-Авам байрын гэрнүүд, шэнэ магазинууд, больница, ужами баригданхай, тосхоной ангуушад болон загаһашадай үхибүүдтэ зорюулагдаһан интернат һургуули, спортивна баригдана.

Р. ТРУСОВ,
Дудинка.

СЪЕЗДҺЭЭ СЪЕЗД ХҮРЭТЭР

ХУРАМХААНДА БОЛОЖО БАЙҺАН ХУБИЛАЛТАНУУД

ШЭНЭ ҮЕЫН ШЭНЖЭ ШАНАР

Дүрбэ-табан жэлэй урда тээ районой түб Хурамхаан, Алла, Уланхаан, Майск, Аргата, Бархан болон бусад һууриин тосхонуудаар ябаһан хүнүүд мүнөө тиишэ хүрэбэл, хаа хаанагүй шэнэ гэр, байрануудай олоор ербын бодоһые, барилгануудай хэгдэжэ байһые заабол обеорхо байха. Хурамхаан тосхоной хойто захада хоёр дабхар шулуун ордонгууд сайбалзан, жэрылдэжэ харагдаха. Соёлой шэнэ ордон, столово гэхэ мэтэ барилганууд анхаралыетнан татахал байха.

Районо соогуур ябахадаа, шэнэ хүүргэнүүд дээгүүр гарахат, адууһа малай шэнэ комплекснуудай шулуун байрануудые, электрын элшэ дамжуулдаг үндэр түмэр саханууудай шэнэ газараар алхалжа ябаһые хаража, урмашахат, баярлахат.

Колхоз, совхозуудта хүрэжэ, хүн зонтой хөөрэлдэбэл, һүүлэй жэлнүүдтэ боложо байһан ехэ хубилалтанууд тухай тэдэнэрэй хүхюунээр зугаалхыень шагнахат.

Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ райондо үзэгдөөгүй шанга ган гасууран болоошье һаа, эндэхи хүн зон гутажа голхоржо, уруу дуруу яоаа бэшэ. харин түрэл Совет оронойнгоо ехэ тэдхэмжын, ажалша малша зоной абьяастайгаар хүдэлһэнэй ашаар экономическа болон социальна хүгжэлтэдөө шэнэ амжалтануудые туйлаһан байна. Энээнэй нэгэ ехэ гэршэнь шэнэ барилганууд болоно.

Республикын ниислэл Улаан-Үдэ хотоһоо, түмэр харгыһаа 400—500 километр холо оршодог энэ райондо шэнэ барилгануудые хэхэнь тиимэшье бэлэн бэшэ. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ малай эдихэ тэжээл холоһоо ехээр зөөхэ ушарта энэ бүри шахардуу, бэрхэшээлтэй болоһон байха юм.

Хэды тиимэ байбашье, хүн зоной эдэбхи үүсхэл гээшэ айхабтар ехэ хүсэтэй бшуу даа. Энээниие районой эгээн саада захын Уланхаанай совхоздо хүрэхэдөө, ойлгохол байхат.

Арбадахи табан жэлэй эхиндэ шэнээр эмхидхэгдэһэн энэ совхоздо һэнэгтэй барилга гэжэ харуулхаар юумэн байгаагүй гэхэдэ болохо. Мүнөө харгты даа: һургуулиин, хүүгэдэй садай, совхозой конторын шэнэ байшангууд, магазинууд, столово, механизаторнуудай хамтын байра, гурбан шэнэ котельнэ, автогараж, радиоузел, телефоной станци, хэдэн клуб гэхэ мэтэ барилганууд захаһаа дайралдаха. Арбадахи табан жэлэй туршада 94 айл шэнэ, үргэн ехэ сонхотой, залгалаа гэрнүүдтэ оронхой. Малай хэдэн шэнэ байра бүтээгдээ.

Уланхаан тосхоной зүүн урда захада ута гонзогор, томо гэгшын байшан харагдаха. Тэндэ дунда һургуули шэнээр нээгдэнхэй.

— Табан жэлэй урда тээ нютагтамнай 43 һурагшадтай эхин һургуули байһан юм. — гээд, дунда һургуулиин директор Санжимитап Гатапович Бадмаев намдуугаар мэдүүлбэ. — Мүнөө энэ һургуулидамнай 213 үхибүүн һуралсана. Хэшээлнүүдээ кабинетнэ гуримаар эмхидхэхэ аргатай болообди. Һургуулидамнай дүршэл шадабари ехэтэй багшанар олон. Жэшээнь, эхин һургуулиин багша Дулма Эрхитуевна Аюшеева, ород хэлэ ба литература заадаг Дарима Жимбиевна Цыбикова гэгшэд хори гаран жэлдэ багшалжа, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөө тэдэнэр мэргэжэл шадабаряа залуушуулда дамжуулдаг. Һургуулимнай дэргэдэ 40 үхибүүдэй байдаг интернат нээгдэнхэй.

Шэнээр нээгдэһэн һургуули соогуур ябажа харанабди. Һаруул, дулаахан, яла сала шэрдэгдэнхэй. Газаань тусгаар котельнэ түхеэрэгдэнхэй. Интернат соонь хүбүүдэй, басагадай байха таһалгануудтай, оро дэбдихэр сүм бэлэн.

Баһа энэ жэлдэ үүдээ түрүүшынхеэ сэлиһэн хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулида орообобди. Шэб шэнэхэн хоёр пианино, аккордеон, баян, болон хүгжэмэи бусад үнэтэ хэрэгсэлнүүд харагдана.

— Эндэмнай хори гаран үхибүүд тусхай программын ёһоор хүгжэмдэ һуралсана, — гээд, тус һургуулида һамгантаяа суг хүдэлхэеэ ерэһэн Баир Мижитович Дашиев хэлэбэ. — Энээнһээ гадна, дунда һургуулиин 1-дэхи классһаа 7-дохи класс хүрэтэрхи һурагшадтай хүгжэмэй хэшээл үнгэргэнэбди.

Зүүн Сибириин соёлой институт дүүргэһэн Баир Дашиевай бүлэ холын хойто түрэл нютагай залуу үетэниие хүгжэмдэ һургаха талаар ехэл һайн һайхан юумэ хэжэ захалаа.

Маанадтай суг ябаһан энэ совхозой директор, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Владимир Цыдыпович Баторов пианинын хабхаг эжэлүүдгүй нээжэ, ирагуу һайхан буряад хүгжэм зэдэлүүлжэ мэдэнэ. Соёл-гэгээрэл хүгжөөхэ хэрэгтэ иимэл обтой, эдэбхитэй хүтэлбэрилэгшэ байна гэжэ ойлгохоор.

—Дунда һургуули хүгжэмэй һургуули хоёрнай одоол залуушуулые, залуу мэргэжэлтэдые нютаг руугаа татаха суранзан гээшэ, —гээд совхозой директор миһэд гэбэ.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд хүн зонойнгоо элүүр энхэ байха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозой центртэ типовой бани, малшадай үбэлжэдэг газарта 9 бани шэнээр бария. Нютагай халуун аршаанууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Үмхэйн халуун аршаанан дэргэдэ нэгэ доро 24 хүнэй аргалуулха амаралтын байшан баригдаад, ашаглагдажа эхилэнхэй. Хүшэгөөртэ шабараар аргалуулха байратай.

Эдэ бүгэдые зүбөөр хэрэглэхэ, хүн зониие үбшэнһөө һэргылхэ талаар дээдэ эрдэмтэй врач Дамба Сангибаевич Аюшеев ехэ юумэ хэжэ захалаа. Тэрэ нютагайнгаа амбулаторидо хүдэлхөөр ерээд, мүнөө тэндээ физиокабинет шэнээр түхеэрээд байна.

— Социально-соёлой нимэ ехэ барилгануудые ямар аргаар хэжэ үрдөө гээшэбта, — гэжэ совхозой директортэ хандахада, тэрэ иигэжэ хэлээ:

— «Ябаһан хүн яһа зууха» гэдэгтэл, энэ тэрэ зургаануудаар хэлсэжэ, барилга хэхэ мүнгэ ба хэрэгсэлнүүдые, тэндэ хүдэлхэ хүнүүдтэ салин түлэхэ арга бэдэрнэ гээшэбди. Үбэлдөө, хабартаа өөһэдөө барилгын модо ехээр бэлэдхэжэ абадагбди, —гэбэ.

Соёл-гэгээрэлэй эдэ ехэ барилгануудынь аша үрээ харуулна. Дунда һургуули дүүргэһэн, Совет Арминн алдаһаа табигдажа ерэгшэд гүрэл нютагтаа үлэдэг болонхой. Тиимэһээ һүүлэй табан жэлэй туршада совхозой хүдэлмэришэдэй тоо 1,5 дахин олошороо. Бүхы хүдэлмэришэдэй гурбанай нэгэ хубиһаа олонхинь гуша наһа хүрөөгүй залуушуул. Совхозой үйлэдбэри дээрэ дээдэ эрдэмтэй 20 хүн, дунда һургуули дүүргэһэн 110 гаран хүн ажаллана. Жэшээнь, Уланхаанай һү һаалиин фермые дээдэ эрдэмтэй зоотехник Юрий Лопсонович Марактаев хүтэлбэрилнэ. Энэл даа шэнэ сагаймнай шэнжэ шанар!

Нимэрхүү жэшээ, баримтануудые районой бусад ажахынуудһаа, тосхон, һууринуудһаа харуулжа болохо ааб даа. Илангаяа районой түб һуурин болохо Хурамхаанда ехэ барилганууд хэгдээ, хэгдэжэшье байна. Арбадахи табан жэлэй туршада эндэ зуун хүнэй нэгэ доро эдеэлхэ столово, 300 хүнэй һууритай Соёлой ордон, нарайлалгын байшан, зуун үхибүүдэй амарха байратай пионерлагерь ашаглалгада оруулагданхай. Эдэ үдэрнүүдтэ 60 хүнэй хонохо гостиница, Соведүүдэй байшан, типографи, сүүдхэдэ 30 тонно хилээмэ бариха завод, 500 тонно овощ хадагалха байра, 100 тонныи холодильник гэхэ мэтэ баригдажа дүүрэхэеэ байна.

Харгынуудта хатуу хара хушалта хэхэ асфальто-бетонно завод баригдажа дүүрэхэ дүтэлөө. Тэрэ час соо 20 тонно тиимэ хушалта гаргаха хүсэтэй байха. Тиигэжэ эрэхэ жэлһээ Могойтоһоо Улаан-Үдэ ородог харгы асфальтаар хушагдажа захалха хараатай.

Эдэ жэлнүүдтэ район дотор 8 хүүргэ баригдаа, 132 километр харгы заһагдаа. 18 мянга гаран малай байха типовой байранууд баригдаа. Тэрэ тоодо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 400 үнсэдэй байратай, тугалнуудай болон эмнэлгэ-үбшэ саралгын пункттай, тэжээл буйлуулха цехтэй шэнэ комплекс баригдажа дүүрээд, ашаглалгада оруулагдахаяа байна. Энэ комплексдо табигдаха үүлтэртэ эмэ хашарагууд асаргадаад байнхай. Мүн энэ табан жэлэй эхиндэ Һахалиин совхоздо нимэ комплекс ашаглагдажа захалаа һэн. Үнсэдэй олон байрада комплексно оньһожоруулгын түхеэрэлгэнүүд тодхогдоһон жэшээтэй. Эдэ түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэхын тула электрын элшэ хүсэ тиишэ дамжуулха 26 километр утатай ЛЭП-10 татагдаһан, тэндэ хүсэтэ трансформаторнууд тодхогдоһон байха. Тэрэшэлэн малай байрануудай дэргэдэ силос, сенаж дараха цементээр ханалагдаһан траншейнүүд баригдаа.

Үйлэдбэриин болон социально-соёлой барилгануудые хэхэ хүдэлмэридэ «Бурятцелинстрой» трестын 1010-дахи ПМК, «Бурводстрой» трестын ПМК болон ажахынууд өөһэдөө эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна.

— Манай райондо капитальна барилга хэхэ хэрэгтэ гүрэмнай жэлдээ 5 миллион түхэригһөө бага бэшэ мүнгэ үгэжэ байгаа. —гээд, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Дондок Юмажапович Цыбикжапов хөөрэжэ байгаа һэн. — Бүхыдөө табан жэлэй туршада 27 миллион түхэригэй капитальна барилга хэгдээ гэхэ гү, али урдахи табан жэлэйхиһээ 8 миллион түхэригөөр ехэ болоно. Энэ үедэ 3100 хүн шэнэ гэртэ оруулагдаа гэхэ гү, али районой бүхы зоной 20 процентнь болоно.

Ерэхэ табан жэлдэ энэ район дотор бүри ехэ барилганууд хэгдэхээр хараалагданхай. Гансахан Хурамхаан тосхондо худалдаа наймаанай түб, больницын комплекс, 1100 һурагшадай һууритай дунда һургуулиин ордон, 16 квартиратай байрын хоер дабхар гэрнүүд баригдаха юм.

Партиин райком, райгүйсэдком барилгашадай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, тэндэ түрүү онол аргануудые хэрэглэхэ талаар ехэ оролдолго гаргана. Барилгашадай бригадануудай хахад хубинь ажахын тоосоондо оруулагдажа, бригадна подрядаи гуримаар хүдэлнэ. Нүгөө хахадтань ажалай түлөөһэн аккордно-премиальна гуримай ёһоор үгтэнэ.

Хэды ехэ оролдолго, хэшээлэй табигдажа байбашье, капитальна барилга дээрэ дутагдалнууд олон ушардаг байна. Барилганууд хараалагдаһан болзортоо дүүргэгдэнэгүй, барилгашадай хүсэн олон газарта хубаарилагдашана. Мүн барилгын материалнуудай саг соогоо бэлэдгэдэдэгүй ушарһаа хүдэлмэришэдэй ажал дээрээ миин байха баримтанууд үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн барилгын шанар олохон ушарта эрхим сэгнэлтэдэ хүртэнэгүи. Гадна колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ажахыдаа хэгдэжэ байһан барилгын хүдэлмэриие хурдадхаха, ПМК-гай барилгашадта туһаламжа хүргэхэ гэжэ оролдодоггүй муутай.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа усархажа, барилгашадай ажалые али болохоор оньһожоруулжа бүтээсыень дээшэлүүлжэ, районой партийна организацинууд, советскэ органууд, барилгашадай коллективүүд ерэхэ табан жэлдэ хараалагдаһан барилгануудаа хурданаар, эрхим шанартайгаар ябуулха хэмжээнүүдые абажа байна. Энээндэнь амжалта хүсэе.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.
Хурамхаан—Улаан-Үдэ.

(Түгэсхэл. Эхининь декабриин 7, 11-нэй номернуудта).

ТАРЯАШАДАЙ ҮБЭЛЭЙ ХЭРЭГҮҮД

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй» проект таряашадай эдэбхи үүсхэл улам бадаргана. Хаа хаанагүй коллективүүдтэ энэ шухала документые зүбшэн хэлсэнэ. Арадай ажана байдалые һайжаруулха тухай парти, правительствын гаргаһан анхарал оролдолгодо механизаторнууд, заһабарилагшад ажал хэрэгээрээ харюусаха байһан тухайдаа мэдүүлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ шэнэ ургасын бата үндэһэ һүүри табигдана, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй хабарта бэлэдхэл хэгдэнэ. ТАСС-ай корреспондентнүүд иигэжэ мэдээсэнэ:

САРАТОВ. Саратовска областиин тариалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри эршэтэйгээр ябуулагдана. 6 миллион тонно наг шэбхэ тариалан дээрэ гаргагдаа. Энэнь нэдондоной даабаритаи адли байна. Тариалан дээрэ хүсэ ехэтэй «Кировецүүдые», самостой валнуудые, скреперүүдые, утэгжүүлгэ тээдэг, сасан тараадаг түхеэрэлгэнүүдые олоор хэрэглэнэ. Вольско, Дергачевско, Ершовско, Калининска ба Марксовска районуудай механизаторнууд үдэрэйнгөө даабариие 1,5—2 дахин үлүүлнэ. Областиин ажахынуудта наг шэбхэ гаргаха габшагай һара соносхогдонхой. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 6 миллион тонно утэгжүүлгэ гаргахаар түсэблэгдэнэ.

ЛУЦК. Бүхы техникээ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэн болгоһон тухайдаа П. Арендарчугай даадаг бригада Киверцовско районой ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой правленидэ һаяхан элидхээ. Хүрьһэ элдүүрилдэг хэрэгсэлнүүд болон сеялкэнүүд заһагдаа, бүхы тракторнууд болон автомобильнууд бэлэн болгогдоо.

Волынска областиин Киверцовско районой ажахынуудта заһабарилгын тусхай шэглэлтэй бригаданууд болон звенонууд эмхидхэгдэнхэй. хүдэлмэриин графигууд табигданхай. Райсельхозтехникын оньһон техникэ һэлгэхэ пункт шэнэ гү, али заһагдаһан узелнууд болон детальнуудые тэдээндэ эльгээжэ. ехэ туһалдаг байна.

(ТАСС).

АЖАЛШАД ЗҮБШЭНЭ, ДУРАДХАНА, ШҮҮМЖЭЛНЭ

Анхарагдаха ёһотой хоёр асуудал

Экономикын урагшаа дабшаһан ургалтые хангаха хэрэгтэ энергетигүүдэй нүлеөл үүргэ угаа ехэ гэжэ бидэ, Гусиноозёрскын ГРЭС-эй барилгашад, мэдэрнэ гээбди. СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые хараалһан КПСС-эй ЦК-гаи проектые анхаралтайгаар шудалан уншаашаа, коллективэйнгээ зорилгонуудые тодорхойгоор ойлгонобди. 1981—1985 онуудта манай ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээн баригдаха юм. Тэрэнэй һуури табиха хүдэлмэри хэгдэжэ эхилэчхэй. Тепловой электростанцинуудые бушуу түргэнөөр бариха, ...дай ажахые электрын эльшэ хүсөөр найдамтайгаар хангаха гэжэ парти даабари ... Гусиноозёрскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилгашад-хабсаргагшад партиин ...арийе нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын тула XXVI съездые угтуулан, үндэр социалис уялгануудые абаһан байна.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ «Энергомонтаж» подразделениин, «Сибэнергострой»-ын ПМК-гаи коллектив ябана. Эндэ нарин мэргэжэлтэй, дүршэлтэй болоһон хүнүүд хүдэлнэ. Тусхайлбал, Федотовой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада партиин сьездын хүндэдэ халаан бүхэнэй даабариие 115 процент бэелүүлжэ байха уялгаяа ходо дүүргэжэ байна.

Байгаали сахин хамгаалга ...гдхаха тушаа проект доонсо тэмдэглэгдэнэ. ...рһэн түлишэтэй станциин үйлэдбэрхин үлөөдэһэн — ...нэй эһэ тортогой оршон ...юнхи агаарта, илангаяа ...уга нуурай упанда хохиншолонтой байлгахын тула сэбэрлэлгын комплекс баригдана гээшэ. ...р түлишын үлэгдэл шлак, ... гэхэ мэтые байгаалида ...а бог болгонгүй, арадай ажахыда ашатаи туһатайгаар ...лэхэ асуудал манай энэшөө шиидхэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэлмээр. Удаадахи ...удтэ энэ асуудалда анхаралаа хандуулагдаха ёһотой. ...С-эй ЦК-гаи проект соо ...жэ бэшээ һаа, үлүү бологүй.

Үшөө нэгэ иимэ асуудал манай һанаа зобооно. ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй ашаглалгада үгтэһэнэй удаа барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн зарим тэдыгээр бага болгогдоһон байна. Ушар тиимэһээ олон жэлдэ байгуулагдан тогтонижоһон коллективүүд мүнөө тараха баатай боложо байна. Жэшээлхэдэ, ГРЭС-эй барилгын управлениидэ 1978 ондо хараалагдаһан түсэбһөө 1981 оной түсэбэй хэмжээн хоёр дахин шахуу бага болгогдоо. Зүгөөр имагтал 1981 онһоо ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилгын хүдэлмэри абьяастаи хүсэндөө ороходо зэргэтэй. Тиимэһээ барилгашад-хабсаргагшадай коллективүүдые һуларуулхагүи, харин бэхижүүлхэ эрилтэ түсэблэгшэдэй урда табиха ёһотойбди.

Ямар аргаар үнэтэ кадрнуудаа тогтоохо гээшэбибди? Сэхыень хэлэхэдэ, барилгын заха хизааргүй хүдэлмэри Гусиноозёрскдо бии. Юуб гэхэдэ, социальна-культурна шэглэлэй барилга гээгдэлдэ ороһон байна. Байрын гэрнүүдые бариха түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэдэггүй. Поликлиникэ, соёлой болон спортивна барилганууд, столово болон магазинууд саг болзортоо баригдаагүй. Тиимэһээ эдэ объектнүүдтэ барилгашадай коллективүүдые шэглүүлжэ, дүршэлтэй болоһон кадрнуудаа алдахагүй ёһотойбди гэжэ һанагдана. Социальна гол шухала зорилгонуудые үйлэдбэриин зорилгонуудтай тааруу зохидоор шиидхэхэ гэһэн эрилтэ КПСС-эй ЦК-гай проект соо табигдана ха юм.

«Гусиноозёрскын ГРЭС бариха» гэһэн партиин XXV съездын шиидхэбэри бэелүүлээд, **«Гусиноозёрско ГРЭС-ые барижа дүүргэхэ»** гэжэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проект соо табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула эртээнһээ шанга тэмсэл хэжэ эхилэнхэйбди.

П. БЛИНОВ,
Гусиноозёрскын ГРЭС-эй барилгын управлениин парткомой секретарь.

Хорин табан жэлэй саана Вера Дашиевна Мункоева Эрхүүгэн медицинскэ институт дүүргээ һэн. Тэрэ гэһээр хүнүүдэй элүүр энхые хамгаалха һайн һайхан хэрэгтэ бүхы бэлиг шадабаряа зорюулжа ябана. Мүнөө тэрэ түргэн туһаламжын Улаан-Үдын городой больницын физиотерапевтическэ отделениие даагшаар хүдэлнэ.

Физиотерапевтическэ отделениидэ ороходо, ариг сэбэр, аятай зохид байдаг, тэндэ хүниие эмшэлхэ элдэб орёо түхеэрэлгэ, аппаратуранууд бии. Һайн бэлэдхэлтэн, хүнүүдтэ илдам дулаанаар хандадаг мэргэжэлтэд эндэ хүдэлдэг. Иимэ коллектив байгуулгада В. Д. Мункоевагай үүргэ бага бэшэ.

Вера Дашиевна өөрөө ходо һуража, хамта хүдэлдэг нүхэдөө һургажа байдаг, Ленинград, Томск хотонуудтахи тусхай курсануудые дүүргэжэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлһэн байна. Үнинэй эмшэлэгшэ «Элүүрые хамгаалгын отличник» гэһэн тэмдэгээр, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан юм.

Тус больницын физиотерапевтическэ отделенидэ бэеэ эмшэлүүлһэн хүнүүд тэндэ хүдэлдэг мэргэжэлтэдтэ баяр баясхалан хүргэжэл байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Д. Мункоева хүдэлмэри дээрээ.

Л. ШУЛУНОВОЙ фототекст.

„Ажахын ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ совет арадай, бүхы союзна республиканuудай ажалшадай зохёон байгуулхы ажал ябуулгада Советскэ Союзай Коммунис партиин хүтэлбэрилхы, шэглүүлхы ба эжхидхэхы үүргэ дээшэлээ“.

(«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-ган проектһээ).

БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

БЭШЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев партиин Центральна Комитедэй октябриин (1980 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, «Совет хүнүүдэй ажана байдал һайжаруулха асуудалнуудай дунда ямар юумэн гол һуури эзэлнэб гэхэдэ, хүн зоннив эдеэ хоолоор хангалтые һайжаруулха хэрэг болоно» гэжэ тэмдэглээ һэн. Энэ зорилго хэрэг дээрэнь бэелүүлгэдэ хүдөө ажахын үүргэ тон ехэ.

Энээниие зүбөөр ойлгоһон республикымнай хүдөөгэй ажалшад байгша оной дүүрэтэр, ерэхэ жэл шадаал һаа гүрэндөө ехэ мяха, үндэгэ, һү болон бусад продукци худалдажа, партиингаа XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө шанга тэмсэл хэжэ байна.

Арбадахи табан жэлэй туршада манай фабрикын коллектив үйлэдбэриин аша үрэ, продукциин шанар, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэ хээ, — гэжэ Улаан-Үдын районой Сотниковой шубуунай фабрикын ахамад экономист В. Цыбиковэй бэшэг соо уншанабди. — Фабрикамнай тахяагай үндэгэ, мяха гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб бүри апрель һарада дүүргээ һэн. Саашадаа улам һайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, 11-дэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ байнабди.

Иимэ удхатан, хүнэй зүрхэ сэдьхэл баясуулма мэдээсэлнүүд Баунтын районой «Амалатскии» совхозһоо, Түнхэнэй районой «Маяк» колхозһоо болон бэшэшье тээһээ ороно. Захааминай районой Хамниин совхозһоо ерэһэн бэшэг соо нигэжэ хэлэгдэнэ: «Байгша оной сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, манай малшад, механизаторнууд һайнаар хүдэлжэ гараа. Совхозонмнай 15 һаалишан табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь холо урид дүүргээ, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 700 центнер һүн гүрэндэ худалдагдаха. Энэ жэл тарилгын талмайн гектар бүриһөө 12,4 центнер таряан абтаа.

Нийтын адууһа малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мяха, һү, нооһо, үндэгэ ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха хэрэгтэ ябажа байгаа үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэлгэ тон шухала.

Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермые даагша Т. Дашинимаева малай үбэлжэлгэ үнгэргэлгэдэ һанаагаа зобонгёор нигэжэ бэшэнэ: «Ерээд байгаа үбэлжэлгэдэ бэрхэшээлнүүд олон дайралдаха байна. Мүнөө шэмэтэ тэжээл бага, фермын дэргэдэ оройдоо 750 тонно сенаж дарагданхай. Будүүн тэжээл дутамаг, һү тушаан абаха, хадагалха таатай байра байхагүй.

Иимэ байдалда һү ехээр һаахын тула фермын бүхы хүдэлмэрилэгшэд ехэл эбтэй, зэтэйгээр, журамтайгаар, даалгагдаһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаха болоно. Үбэлжэлгын үедэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалхабди, фермынгээ тугалай байра боксонуудтай болгохобди.

Малай үбэлжэлгэ хүдөө ажахын тон харюусалгатай хаһа гээшэ. Тэрэнэй амжалтатайгаар үнгэргэлгэһөө мал ажалай продукци абаха, гүрэндэ худалдаха талаар абтаһан түсэб, уялгануудай дүүргэлтэ гүйсэд дулдыдаха гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тиимэһээл республикымнай колхоз, совхозуудай дэлэнхи олон малшад, хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд дайралдаһан бэрхэшээлнүүдые дабан, ажал хүдэлмэридөө муу бэшэ амжалтануудые туйлажа байна.

Гэбэшье малай үбэлжэлгэ бүхы ажахынуудта жэгдэ һайнаар үнгэржэ байна гэхын аргагүй. Малшадһаа ороһон бэшэг, соносхолнуудые уншахада, зарим фермэ, отара, гүүртэнүүдэй байра мүртэй һайнаар дулаалагдаагүй, тэжээл бэлэдхэдэг цехүүдынь хүдэлдэггүй, мал бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалагдадаггүй байна. Зарим нэгэ малшад даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандажа, даажа абаһан үхэрнүүдээ, хони хурьгадаа муудхаана, олоор гарзалуулна.

Эдэ бүгэдэ тухай хүдөө нютагай ажалшад, уншагшад, хүдөө бэшэгшэд газетымнай редакцида ходо бэшэжэ байха бээз гэжэ найданабди.

Республикымнай хүдөө нютагуудта ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада бэлэдхэл түлэг дундаа ябажа байна. Олонхи ажахынуудай таряашад, механизаторнууд үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэнэ, трактор машинануудаа заһабарилна. Энээн тухай бэшэгүүд газетымнай редакцида баһал олоор орожо байдаг.

—Энэ жэлдэ Хэжэнгын совхоз район соогоо түрүүлэн таряа хураалгаяа дүүргэһэн юм, —гэжэ З. Ширапов бэшэнэ. Борис Хажеевэй хүтэлбэрилдэг арбан комбайнтай таряа хуряалгын комплекс 2100 гектар талмайн орооһо таряа гээлтэ хоролтогүйгөөр, богони болзорто хуряагаа. Коммунистнууд Б. С. Чимитдоржиев, Д. Ц. Цырендоржиев гэгшэд жэшээтэ һайнаар хүдэлжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гараа һэн. Совхозой таряашад, механизаторнууд ерэхэ жэлдэ бүри баян ургаса абахын тула мүнөө шанга тэмсэл хэжэ эхилэнхэй.

Гэхэтэй хамта зарим колхоз, совхозуудта хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри сэхээр удааржа байна гэһэн сошордомо дохёонууд манда ороно. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ үндэр ургаса абахын тула колхоз, совхозуудта, ямар хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай бэшэгүүдые уншагшад болон хүдөө бэшэгшэдһээ ходо хүлеэжэ байхабди.

Энэ жэлэй эхинһээ хүдөө нютагта ехэ юумэн хэгдээ. Гэбэшье саашанхи зорилгонууднай бага бэшэ. Табан жэлэй дүүрэтэр тоотойхон үдэр үлэбэ. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө 11-дэхи табан жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ эхилхэмнай. Энэ үедэ республикымнай колхоз, совхоз, предприяти, организаци, эмхи зургаануудта ямар хүдэлмэри хэгдэжэ, тэдэнэй абаһан уялгануудаа хэр зэргэ дүүргэжэ, партиингаа XXVI съездые ямар бэлэгүүдээр угтахаяа байһан тухай материалнууд газетымнай хуудаһануудта үдэр бүри үргэнөөр толилогдожо байха. Энээндэ эдэбхитэйгээр хабаадахыетнай хүндэтэ уншагшадаа уринабди.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэ—бүтэдын хэрэг мүн. Тиимэһээ малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын, хабарай тарилгада һайн бэлэдхэл хэхын, хүдөө ажахын продукци гүрэндэ ехээр худалдахын түлөө гансашье колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд тэмсэхэ бэшэ, энэ шухалын шухала хэрэгтэ промышленна предприятинуудай, организацинуудай, албан зургаануудай коллективүүд эдэбхитэйгээр хабаадаха болоно. Тэрэшэлэн худалдаа наймаанай, элүүр энхын, соёл культурын, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын иимэ харюусалгатан үедэ малшадта, механизаторнуудта анхаралаа үдэр бүри табиха, ажал хүдэлмэридэнь али болохо туһа хүргэжэ байха уялгатай. Энээн тухай газетымнай редакцида саг үргэлжэ бэшэжэ байгыт гэжэ, хүндэтэ уншагшад, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд, таанадтаа ханданабди.

Партиин XXVI съездын зэмжэдэ табигдаха «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проекттэй совет хүнүүд политическэ болон ажалай тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр танилсажа байна. Тиихэдээ һонирхолтой дурадхалнуудые оруулна, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абана. Энээн тухай бэшэгүүд, һонин материалнууд газетымнай редакцида ходо орожо байха бэзэ гэжэ найданабди.

АБАЯА ХАРУУЛАН

...М-ай Буряадай участогай барилга-хабсаралгын 651-дэхи ...ын коллектив 1979 оной апрель һарада эмхидхэгдэһэн ...богонихон болзорто манай хүдэлмэришэд Гранитный, ...жекит посёлогуудта байрын гэрнүүд, столово, сад... соёлой байшан бариһан юм. Тиихэдээ өөһэдынгөө хү...эришэдэй ажаһууха Солнечный посёлогой барилга ...нхэйбди. Эндэ байрын гэрнүүд олоор баригдана, сто... магазин, 90 үхибүүдэй байха сад-ясли һаяшаг ашаг...да тушаагдаба.

...рын гэрнүүдые, промышленна объектнүүдые барихын ...аар бидэ Байгалай болон Байгалай эрьеын тоннель...е малтадаг отрядуудые бутаруулагдаһан шулуугаар, ...ар хангаха харюусалгатай ажал хэнэбди. Энэ зорилго...р БАМ-ай 291-дэхи километртэ баян хэбтэшэтэй карь...эрдэнхэй.

...мүнөө тус отрядай нэгэ бригадые хүтэлбэрилнэб. Бри...мнай жараад хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй олонхинь залуу... Бидэнэр залуу үетэнөөрөө омогорхон баярлажа ...бди. Юуб гэхэдэ, эдэнэр даалгагдаһан хэрэг...рюусалгатайгаар хандажа, уялга, даабаряа ходо үлүү...үүргэдэг. Бригадымнай залуу гэшүүн бүхэн аха нүхэ...ө үгэһөө гарадаггүй, ходо һуража, мэргэжэл шада... дээшэлүүлжэ байдаг. Жэшээ болгон халаанай сле... Александр Сулимовые абаад үзэе. Трактор, машина... ехэл һайнаар мэдэдэг хүн. Бульдозерто, экскава... шулуу бутаруулдаг түхеэрэлгэдэ ямар заһабари хэ...хэ тухай график зохёодог. Алишье техникые миин ...гүйгөөр ашаглаха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулдаг.

... электрослесарь Василий Бабин бүхы мэргэжэл ша...а баһал сүм ажалдаа зорюулдаг. Тэрэнэй гэмээр ...е түхеэрэлгэ миин байдаггүй. Манай бригадын гэ... бэе бэедээ туһалалсан, эбтэй зэтэйгээр ажаллана. ...хэрэг, ажабайдал тухайгаа зүбшэн хэлсэжэ, тэндэ дай...даг дутуу дунданануудые хамтын хүсөөр усадхадаг ...ди.

...эр бүхы коллективээрээ хэлсэжэ, бригадна подря...хүдэлхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаа һэмди. Шэнэ онол ...үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэмнай поездымнай ...аан, партийна, профсоюзай организацинууд ехэ ту...гэнэ. Хүдэлмэриин сагые аша үрэтэйгөөр хэрэглэ... барилга түргэнөөр, һайнаар хэхын, шулуу шанар... бутаруулхын, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн ...ын түлөө бригадымнай коллектив мүрысэнэ.

...дай участогай барилгашад КПСС-эй XXVI съездые ... шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө мүрысөөндэ ...од, үдэрһөө үдэртэ ажалайнгаа эршые шангадхана. ... мэдээгээр 3 мянган хүдэлмэришэд табан жэлэйнгээ ... болзорһоонь урид дүүргээд, мүнөө 1981 оной тү... барилга хэжэ байна.

В. ШЕКУНОВ,
барилга-хабсаралгын 651-дэхи поездын бригадир.

Бригадир-хүмүүжүүлэгшэ

Хандагатайн леспромхозой түмэр замда Л. П. Лоханиниие танихагүй хүн үгы юм. Аяар 38 жэл соо таһалгаряагүйгөөр нэгэл ажалда хүдэлжэ байгшад мэдээжэшье, хүндэтэйшье болоһон байдаг. Вагонно паркые тэрэ хоёрдохи гэрни гэжэ нэрлэдэг. Теэд тэрэншье зүйтэй ааб даа. Эндэл Лукьян Петрович хүн болоо, ажалай болон ажабайдалай үргэн харгыда гараһан байна.

Л. П. Лоханинай бригадада хамта 15 хүн хүдэлнэ. Зариманиинь, жэшээлхэдэ, коммунис ажалай ударнигууд Н. И. Трифонов, М. С. Нагаев, В. Н. Вставский гэгшэд Лукьян Петровичой баруун гарынь болонхой. Эдэнэр эрхим мэргэжэлтэд байхаһаа гадна, залуушуулда һайнаар нүлөөлдэг зон.

Бригада хэһэн, бүтээһэн ажалайнгаа хэмжээгээр түлбэреэ абадаг гуримда ороһоор хоёр жэл болоо. Тиигэһэнэй ашаар ажалайнь бүтээсэ нилээд дээшэлээ, шанарынь һайжараа.

— Вагон заһабарилха түсэб хоёр долоон хоногой болзортойгоор үгтэдэг. Тиихэдээ түсэб һара бүри ондо ондоо байхаяа һанадаг. Жэшээлхэдэ, сентябриин 15 үдэрэй туршада 139 вагон заһабарилха аад, үнэн дээрээ 168-ые заһабарилаа һэмди. Юрэнхыдөө үдэртөө дунда зэргээр 10-һаа 20 хүрэтэр вагон заһабарилдаг гээшэбди, — гэжэ бригадир Лоханин хөөрөө һэн.

КПСС-эй XXVI съездын эхилхэ үдэр ойртожол байна. Бусад ондоо коллективүүд шэнги Л. П. Лоханинай бригада дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абанхай. Вагонуудые гансал һайн шанартайгаар заһабарилха, тэдэнэй миин байха сагые хороохо гэжэ уялга доторнь бэшэгдэнхэн.

Л. ВИЛЬМОВА.
Загарай.

УНЖАГАЙРҺАН БАРИЛГА

Хэдэн жэлэй урда Захааминай Сахир тосхоной аптекын байра галдуулшаһан юм. Тиихэдэнь аптекые гурбан хүнэй багтаамжатай тон жаахан, харанхы байрада оруулаа бэлэй. Тэндэ эм домшье хадагалха газар үгы, шала дээрэ хэбтэдэг.

Аптекын шэнэ байра эндэ баригдажа эхилһээр гурбан жэлһээ дээшэ болобошье, мүнөө болотор ашаглалгада үгтөөгүй. Түрүүшээр барилгын материалнууд дуталдаа, тэдэнэйнь бии болоходо, барилгын хүдэлмэриин эмхидхэл һула байгаа. Республикын аптекэнүүдэй управлениин, манай районой түбэй больницын хүтэлбэрилэгшэдэн энээндэ анхарал табиха саг ерээ. Үбэлэй шанга хүйтэнэй үшөө захалаагүй байхада, аптекын шэнэ байрые ашаглалгада үгэбэл һайн байгаа.

Б. ШОЁНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ҮБЭЛДӨӨШЬЕ ЕРЭДЭГ БАЙГ ЛЭ

Манай Загаһатын совхозой малшад, таряашад ажал хэрэгтээ һайн үрэ дүнгүүдые туйлан, түрэл партиингаа ээлжээтэ съездые угтахын тула шангаар тэмсэжэ байна. Энэ жэл үлһэ ногоон, таряан муу бэшээр ургажа, мяха, һү, нооһо гүрэндэ тушаалгаар ерэхэ жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ нилээд нүлөөлхэ ааба гэжэ найдагдана.

Байгша оной үбэлжэлгэдэ бидэнэр яһала һайнаар бэлдэнхэйбди. Малнай хүшэ тамираар яһала һайн.

Иимэ эршэтэ ажалай үедэ эд хэрэгсэлээр бидэниие хангадаг Хэжэнгын райпо мүн лэ һайнаар хүдэлхэ һэн гэжэ һанагдана. Холо ойрын малшадые эд хэрэгсэлээр, эдеэ хоолоор хангаха ёһотой нэгэ автолавка анхандаа бии аад лэ, 3—4 һарын манай ажахыда харагдахаяа болинхой. Теэд бидэ, Загаһатын совхозой малшад, энэ байдалтай эбсэнгүй, үбэлэй үедэ заал һаа, эрилтээ байра дээрээ хангуулха һэмди гэжэ мэдүүлхэ байнабди.

Манай магазинуудта эрэшүүлэй нимгэн, зузаан дотор хубсаһан бүри үнинэй байхаяа болинхой. Зундаа бороогой үедэ хубсаһан дээрээ үмдэхэ суба байдаггүй. Үбэлэй хүйтэндэ үмдэхэ хүдэһэн дэгэл, даха гэхэ мэтэ үгы.

Түүмэһээ райпогой хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ бүгэдые анхараагүйдэ аргагүй болоно.

Б. ДОНДОКОВ,
хонишон.
Хэжэнгэ.

МҮНӨӨДЭРЭЙ ГОЛ АСУУДАЛ

...най гэр бүлэ хонин ажалда хореод ...дэ хүдэлнэбди. Тэрэнэйнгээ арба гаран ...ень эхэ хонидои отара дээрэ үнгэр...бди. Энэ сагай хугасаа соо зуутанайшье ...рдэ нэгэтэ бэшэ ябагдаа һэн. ...лэй хэдэн жэлэй үедэ отарынгаа хэ... 25 гектар газарта зеленко тарижа, ...ыень хуряажа ... ...эдэг болонхойбди. Тиихэдэмнай хо...ой тамир тэнхээ ороно, шадалтай тар...олоно. Искусственнэ ... ногоон тэжээл эдюулхэдэ, ехэ аша үрэ... байна гэжэ мэдэрэнхэйбди.

...э жэл ган гасуур боложо, өөдтэй урга...раагүй гээшэ. Тиигэбэшье тариһан зе...еоо наринаар суглуулжа, хашаа хорео... сум оруулаад байнабди. Хажуугаарнь ...эргэ үбһэншье абтаа һэн. Хэрбээ ...ан тэжээлээ эзэн ёһоор, нарилан гам... хэрэглээ һаа, недондонойхиһоо муу ...эр үбэлжэхэ арга бии гэжэ һананам.

Совхозоймнай түб һууринда бэлдэгдэһэн шэнгэн тэжээлэй холисо отарадамнай асаргадана. Энэ тэжээл эхэ хонидто айхабтар шухала. Юуб гэхэдэ, һү оруулдаг.

Мүнөө малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаһа ерээд байна гээшэ. Тиимэһээ хаа хаанагүй малшадай байдал һуудал һайжаруулха, эрилтэ хэрэглэмжыень саг соонь гүйсэд хангаха шухала. Тобшолбол, эд бараа, эдеэ хоол асардаг автолавка гуримшуулха байна. Гэхэтэй хамта ойлгуулажын хүдэлмэри бүри үргэдхэхэ, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолон, олондо мэдээжэ болгодог байха шухала.

Ажахымнай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд энэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулжал байдаг гэжэ хэлэлтэй. Харин комплексноор хангаха ёһотой районно бригада даб дээрэ үзэгдөөгүй байна.

Малшан бүхэнэй ажал хэрэгые урагшатайгаар бэелүүлхэ, хүсэлдүүлхын тула тэдэнэй урма зоригые бадаруулан, партиингаа XXVI съездые ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаха арга нүхэсэлыень тааруулжа, зохеожо үгэхэ хэрэгтэй бшуу.

Ц-Д. БАДМАЕВ,
Оёрой совхозой хонишон.
Зэдын район.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

«ХЭЗЭЭ ЗЭМЭЭ АМСАХАБ»

Будамшуугай иимэ гаршагтай бэшэг байгша оной сентябриин 6-да манан газетэдэ толилогдоо һэн. П. Н. Елшин ДОСААФ-ай Захааминай районно комитедэй түрүүлэгшээр арбаад жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа, гүрэнэй зөөри ехээр үрижэ, хоёр жэлээр эрхэеэ хаһуулан, зэмээ амсаһан юм. Гэбэшье тэрэ удангүй табигдаад, тус районой авто-мототранспортда дуратайшуулай бүлгэмэй районно соведэй түрүүлэгшээр табигдаһан байгаа. Хэдэн жэлэй туршада тэндэ хүдэлхэ зуураа, баһал хуушан ябадалаа дабтажа эхилээ гэжэ тэндэ хэлэгдэһэн байгаа.

Авто-мототранспортда дуратайшуулай бүлгэмэй республиканска комитедэй 1980 оной октябриин 13-най захиралтаар П. Н. Елшин тушаалһаа сүлөөлэгдөө гэжэ арадай депутадуудай Захааминай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Л. Гатапов, Елшинэй хэһэн хуули буса аашанууд тушаа арадай хиналтын комитедһээ ороһон материалаар мүрдэлгэ хэгдэжэ байна гэжэ тус районой прокурор Ю. Ш. Парпаев газетымнай редакцида мэдээсэбэ.

ХҮНДЭ БАЙДАЛДА АЖАЛЛАНАБДИ

Эдэ үдэрнүүдтэ орон доторнай хаа хаанагүй партиин ээлжээтэ XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор, ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахын тула ехэ хүсэл оролдолго гаргагдажа байна гээшэ ааб даа. Манай Саянай совхозой түбэй һү һаалиин фермын багахан коллектив баһал өөрынгөө хаба шадал соо оролдожо, түсэб болон уялгануудаа дүүргэжэ байнхай. Һү гүрэндэ худалдалгаар табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэнхэйбди. Байгша жэлэй арбан һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө 1980 килограмм һү һаажа, жэлэй туршада 2000 килограмм һү һааха гэһэн уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхэ аргатай болоод байнабди.

Коллективтэмнай барандаа хори гаран хүн ажаллана. Эдэнэй хахадһаа олонхинь һаалишад, бэшэнниинь тугалшад, мал адуулагшад, тэжээл булилуулагшад болоно. Намтаарнь абажа харахада, үни удаан мал ажалда хүдэлжэ ябаһаншье, ажалайнгаа намтарые һаял эхилһэншье хүнүүд бии. Мүнөө барандаа һү, мяха, шадаал һаа ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндөө тушаахые оролдожо байлагбди.

Иимэ хүсэл эрмэлзэлнай һайн һайханшье юм бээзэ. Теэд бидэ тон хүндэ хүшэр эрхэ байдалда ажалланабди гэжэ эндэ хэлэхээ һанаа һэм. Малаймнай байра үни заяанда баригдаһан тула хуушаржа мууданхай. Нэгэ тээлээнь үлеэлэн һалхин нүгөө тээшээ ходо гаража байдаг. Бүхы ажалаа хуу гараараа хэнэбди. Оньһожоруулга муугаар хэгдэнэ. Запарник сооһоо шэнгэн тэжээл зөөхөөр табигдаһан рельснүүднай эбдэршоо. Малайнгаа шэнгэн тэжээл мүнөө үргэбшөөр зөөнэбди.

Зарим малшадаймнай гэр байра заһагданагүй, үбэлдөө ажаһуухын аргагүй. Жэшээлхэдэ, мал ажалда бүхы наһаараа ябаһан Һамажаб Доржиевна Жероаева мүнөө тугалшанаар хүдэлжэ байдаг юм. Гэрэнь хүнэй байхын аргагүй хүйтэн. Хаяа ханаяа хэды шабаа, шэглээшье һаань, хүнэ баринагүй. Пеэшэниинь бутаран унажа байна. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд хирпиисэ олдоногүй гэһэн шалтаг барихаһаа ондоо юушье хэнэгүй. Тугалнуудаа нэмэлтэ шэгнүүр абанагүйш гэжэ эрилтэ табихадаа шадамарнууд юм.

Фермымнай газаа аминдаа гэр соо яһала зохидхон улаан булан түбхинэнхэн. Хаяа хананиинь сагаадагдаһан, оёорынь шэрдэгдэһэн, досоогоо дулааншье юм. Теэд шэмэглэлтэнь хуу хуушаршанхай. Аяар хоёр жэлэй саада тээ үлгэгдэһэн санбюллетень пэлэгдэнэгүй. «Дайшалхы хуудаһан», «Сахилгаан» гэхэ мэтэнүүд гаргагдаагүй. Жэлэй түсэб болон уялганууд һайханаар бэшэгдэжэ үлгэгдөөд лэ, хэр дүүргэгдэжэ байһаниинь, хэнэймнай түрүүлжэ, хэнэймнай гээгдэжэ ябаһаниие мэдэхын аргагүй.

Улаан буландаа гансал суглаанай болоходо суглардагбди. Теэд нэгэ ерэжэ, лекци уншаха, хөөрэлдөө үнгэргэхэ хүнүүдые харадаггүйбди. Агитбригада нёдондо жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ оройдоол нэгэ дахин ерээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо маанадые баярлуулһан, энеэдэ зугаа дэлгээн нэгэшье агитбригадые хараагүйбди.

Түгэсхэлдөө худалдаа наймаанай талаар хэр хангагдажа байһан тухайгаа хөөрэхэ һанаатайб. Ламнгэн сельпогой автолавка долоон хоног бүхэндэ ерэхэ ёһотой аад, заримдаа хореод хоножо ерэнэ. Наймаалагшань нүхэр В. П. Бурбоева малшадай захиһан юумые асарнагүй, ондоо тээ наймаа... жархина, малшадай асуудалда харюусадаггүй... хань харамтай. Магазин манай фермэһээ холо газарта байдаг. Дуран соогоо тэндэ ошожо байхагүйш. Тоһо үнинэй асарнагүй, «лимит дууһаа» гэжэ харюусадаг.

Иимэ эрхэ байдалда ажаллажа байһан малшадые харахадаа, һанаагаа зобожо бэшэбээ. Саянай совхозой хүтэлбэрилэгшэд маанадта анхаралаа хандуулха аабза гэжэ найданаб.

Д. ГОМБОЕВА,
Саянай совхозой түбэй МТФ-иин һаалишан.
Түнхэнэй район.

Нютагайнгаа хүнүүдтэ дүүрэн «баярые» асаржа тараадаг Зоя Бадмаевна Дугарова Баргажанай районой холбооной Уланай отделенидэ һайнаар хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: З. Б. Дугарова.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

СТУДЕНТНЭРЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанаран институдай студентнэрэй научна конференци болежо үнгэрбэ.

Манай ород ба буряад хэлэ бэшэгэй отделенидэ энэ конференци декабриин 11-дэ боложо, дүн хамта найман элидхэл шагнагдаа. Элидхэлнүүдэй хоёрынь мүнөө үеын поэзидэ — поэдүүд Галина Раднаева, Лопсси Тапхаев гэгшэдэй зохёохы замда зорюулагданхай байгаа. Буряад хэлээр бэшэгдэһэн бусад элидхэлнүүдынь профессор Цен-жап Цыдыпович Цыдыповэй хүтэлбэри доро хэгдэһэн байна.

345-дахи группын студентка Хандажап Доржиевагай бэлдэһэн «Галина Раднаевагай зохёохы зам» гэһэн элидхэл бултанда һайшаагдажа, городэй конференцидэ дэбжүүлэгдэв. Мүн Мэдэгма Цыреновагай бэшэһэн «Наречи» тухай элидхэл, Баярма Дармаевагай «Дууряаһан үгэнүүд», Солбон Аюшеевэй «Үгын бүридэл», Валентина Дугаржановагай «Деепричасти» гэһэн элидхэлнүүд эрхимдэ тоологдоо.

Конференциин түгэсхэлдэ студентнэрэй хэһэн элидхэлнүүд тушаа һанамжануудаа хэлэлгэдэ багшанар доцент В. Б. Махатов, педагогикын эрдэмэй кандидат С. М. Бабушкин гэгшэд хабаадажа, студентнэртэ саашанхи амжалта хүсэһэн байна.

Р. БАТУЕВА.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ҺАЙЖАРУУЛХЫН ТУЛА

«Хүүгэдэй саад ба һургуули» гэһэн ойлгосо һүүлэй үедэ бүри гүнзэгы удхатай болонхоо. Юуб гэхэдэ, үхибүүдые һургуулида бэлдэлгын һайжархада, хүүгэдэй ясли-садууд ба багшанарай коллективүүдэй хоорондо тусхай харилсаа холбоон тогтонижоо бшуу. Жэшээлхэдэ, саадай хүмүүжүүлэгшэ 1-дэхи класста ороһон үхибүүдтэ хүрэжэ, тэдэнэртэй хөөрэлдэхэдөө, хэшээлнүүдтэнь байхадаа, өөрынгөө хүдэлмэриин дүнгүүд тушаа тоошолол хэхэ аргатай ха юм.

Һургуулиин багшанар мүнөө жэл хүүгэдэй саадай түлөөлэгшэдтэй уулзажа, багашуулые һургуулида бэлдэхэ асуудал зүбшэн хэлсэһэн байна. Хэрэнэй дундa һургуулиин эхин классудай багшанар түрүүшын четвертиин дүнгүүд, түйлалтанууд, дутагдалнууд тушаа тогтоо һэн. Тиихэдэ хүүгэдэй саадта үхибүүд бодомжолжо һурадаг, коллективэй гэшүүн болодог гэжэ онсо тэмдэглэгдэһэн. Мүн үхибүүдые эхилһэн юумэеэ тэсэеэритэйгээр, оролдосотойгоор хэжэ дүүргэхээр һургаха шухала гэжэ хэлэгдээ. Хэрэнэй 1-дэхи саадые дааагша Л. Шубина үнэтэй һанамжа, дурадхалнуудые элирхэйлһэн, хүүгэдэй һургуулида оруулхын урда тээхи хүмүүжүүлгэ үндэр хэмжээндэ хүргэхэ гэжэ тобшолһон байна.

Б. СЫРЕНОВ.

Түнхэнэй район.

СПОРТ

ЧЕМПИОНУУДАЙ ХАХАСАЛГА

«Таанад эрид шууд, үнэн сэхэ, үян нугархай, өөһэдынгөө хэрэгтэ үнэн оанигын үльгэр жэшээ боложо, бултанда хододоо үлэхэ байнат. Спортын аша туһада саашадааньше эдэ бүхы шэнжэ шанарнуудаа хэрэглэхэ аабзат гээд найдажа байһанаа мэдүүлнэб.

Эгээл һайн һайхан хүсэлэнгүүдээр амаршалагша Хуан Антонио Самаранч».

Декабриин 14-дэ Москвагай Спортын ордон соо болоһон баярай үдэшэдэ Уласхоорондын олимпийскэ комитедэй президентын эльгээһэн телеграммын уншагдахада, трибунанууд дээрэ һуубаһан олон мянган хүн, телевизор хараһан олон миллион зон Ирина Роднина болон Александр Зайцевые ехэ спортһоо үдэшэлгын гэршэнэр болоһон байха юм.

«Московские новости» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөнэй дүүрэлгэдэ энэ ушар болоһон байгаа. 1967 ондо Ирина Алексей Улановтай хамта түрүүлэн энэ мүрысөөндэ хабаадаа һэн. 1969 ондо тэрэ эндэ түрүүшынгээ илалта туйлаад, саашадаа уласхоорондын бүхы ехэ ехэ нааданuудта: Европын, дэлхэйн чемпионадуудта, Олимпиин наадануудта алгадгүй амжалта, илалта туйлаһан намтартан.

1972 ондо Саппорода болоһон үбэлэй Олимпиадада Роднина Уланов хоёр түрүүшынгээ илалта туйлаһан юм. 1973 ондо Роднина ондоо хүнтэй, мүнөө хэтынь хани нүхэр болоһон Александр Зайцевтай халтиржа эхилһэн байгаа.

Ирина Европын, дэлхэйн чемпионадуудта, Олимпиин наадануудта 24 үндэр дээдын шагналда хүртэнхэн. Спортын түйлалтануудта энэнь түйлэй ехэ амжалта болоно. Тэрэ Ленинэй ба Ажалай Улаан Тугай ордэнуудаар шагнагданхай. Александр Европын, дэлхэйн чемпионадуудта, Олимпиин наадануудта 15 алтан медальда хүртэһэн байна. Тэрэ наймаи жэлэй турша соо СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороһон байха юм. А. Зайцев Ажалай Улаан Тугай хоёр орденоор шагнагданхай.

12 жэлэй турша соо ехэ спорт эрхилхэдээ, Роднина нэгэл жэлдэ — 1979 ондо «амарһан» юм. Тэрэ жэлэй февралиин 23-да хүбүүтэй боложо, эсэгынгээ хүндэлэлдэ Александр гэжэ нэрлэһэн байгаа.

1980 он суута спортсмэнүүдтэ ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаха һүүлшын жэл болобо. Лейк-Плэсидтэ болоһон Сагаан Олимпиадада эдэнэр алтан медаляар шагнагдаа.

Мүнөө тэдэ мүрысөөнүүдтэ хабаадахаяа болибо. Гэбэшье тэдэнэй ажал ябуулга урдынхяараа спорттой холбоотой зандаа үлэхэ юм. Ирина ВЛКСМ-эй ЦК-ган спортивно-ниитын хүдэлмэриин таһагай харюусалгата эмхидхэлшэ, Александр СССР-эй Спорткомитедэй ахамад тренер-инспектор болонхой.

...Алдар суута «Калинкын» аялга хүгжэм доро эдэнэр Спортын ордоной сүүр дээрэ гараба. «Калинка» энэ баяр ёһололто үдэртэ зорюута бэлдэгдэһэн «Хахасалгын вальсаар» һэлгэгдэнэ. Ирина болон Александр тэдэниие һурган хүмүүжүүлһэн тренернүүд — Станислав Жук ба Татьяна Тарасовада баглаа сэсэгүүдые барюулһан байна.

СССР-эй Спорткомитедэй түрүүлэгшэ С. П. Павлов спортын олониитын зүгһөө чемпионуудые халуунаар амаршалба.

«Таанадта — алдар соло, таанадта зол жаргал хүсэнэбди!» — гэжэ олимпийскэ чемпионка Людмила Пахомовагай хэлэһэн үгэнүүд энэ үдэр Спортын ордондо ерэһэн хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ үлэхэл.

Баярта үгэнүүд, баглаа сэсэгүүд, нэрьемэ удаан үргэлжэлһэн альга ташалга...

«Зүрхэ сэдьхэлэйнгээ ульһые бидэнэртэ үгэһэн бүхы хүнүүдтэ баяр баясхалан хүргэнэбди, — гэжэ Ирина Роднина хэлэбэ. — Бидэнэртэ найдаһан манай ороной хүн зоной ехэ туһа хүргэһэндэнь, дэмжэһэндэнь, ондо үгаа баяртанбди. Иимэ этигэл найдалда түшэглэхэ гэшэ үрматай хэрэг юм ааб даа. Бидэнэртэ бэлэглэһэн һайн һайхан хүсэлэнгүүдые бүхы наһан соогоо эгээл үнэтэй сэнтэй юумэн шэнгеэр сахижа ябахабди».

(ТАСС).

ҮНШАГТЫ hонирхохол байхат

САМОВАРАА... МУЗЕЙДЭ АСАРБА

Вологодско областиин Великий Устюг хотодо һонирхолтой выставкэ нээгдэжэ, суглараашадай анхарал татаба. Элдэб түхэл дүрсэтэй, элдэо хэмжээнэй самоварнууд хизаар нютагаа шэнжэлгын музейн залнууд соо табигдаһин байна.

Энэ хотодо ажаһуудаг А. Баженовэй музейдэ үгэһэн бэлэгһээ бүхы юумэн эхилээ. Үнгэрһэн зуун жэлдэ Тулада, Баташовой фабрикада бүтээгдэһэн самовар тэрэнэйдэ байдаг һэн. Энээн тухай дуулахадаа, мүн лэ эндэ ажаһуудаг П. Дурягин самовараа ябаад, хүрэжэ ерэбэ. Тэрэнэй самовар мүн лэ Тула хотодо, мүн лэ үнгэрһэн зуун жэлдэ бүтээгдэһэн байгаа. Шемаринтанай худалдаа наймаанай байшин соо эгээл оилнгтэй бэрхэ мастернууд тэрэниие бүтээһэн байха юм.

Тиихэдэ Т. Бурлова гүсэ самовараа музейдэ бэлэглэбэ. 18-дахи зуун жэлдэ бүтээгдэһэн энэ өөрсэ шухаг зүйл мүн лэ тэндэ табигдаһан байна.

Энэ һонирхолтой зүйлнүүд ингэжэл суглуулагдаа бшуу.

МАНТАН ТОМО КАПУСТА

Латвиин ССР-эй Лиепая хотодо ажаһуудаг Зикманисовай бүлын огород соо таригдаһан капуста һайнаар ургаба. Эндэ һуулгагдаһан 14 эшэһээ ехэ баян ургаса хуряагдаһан байгаа. Эдэнэй хахадынь мантан томонууд һэн. Харин эгээл томо капустань 30 килограмм татаа.

Селекционернүүдтэ мэдээжэ аргаар лэ энэ юрэ бусын капуста урга һан байна. Юрэдөө, июнь һарада капустын монсогойржо эхилхэ үедэ ургамалай тэгэн дундахи голынь һалажа, хажуугаарха голынь хүгжэжэ захалһан оаига. Үрэһэн болгогдохо эртын капустые ургуулхаһаа, иимэ «операци» хэгдэдэг гээшэ. Гэбэшье нэгэ эшэһээ зургааһаа үлүү толгойтой капустын ургасые эндэхи мэргэжэлтэд һанахагүй байха. Мүнөө мантан томо капуста хизаар ороноо шэнжэлгын эндэхи музейдэ табигдажа харуулагдана.

АЯНША ЗАГАҺАД

Урда тээнь эндэ үзэгдөөгүй пинагор гэжэ нэрэтэй загаһан Волгодо бии болобо.

Электростанцинуудай оаригдахада, хэмэл далайнуудай бии болгогдоходо, ородой агуухэ мүрэнэй биологи хубилжа эхилһэн байна. Зарим түрэлэй загаһад эндэ бии болоо гэжэ эрдэмтэд тодорхойлбо. Тиигэжэ һүүлэй үедэ ряпушка, снеток түрэлэй загаһад Дунда Волгодо ерээ, Хара далайн бычогууд, зүүнэй загаһан бии болоо. Урдандаа Прибалтикада амидардаг байһан мантан томо угрь В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волжско ГЭС-эй сөөрэм соогһоо баригдаа.

Сөөрэмэй тэжээлэй баазэ хубилжа байна. Загаһадай элбэг тэжээлээр хангагдахын тула ихтиологууд түргөөр үдэдэг бишыхан хабшаахайнуудые Азовско далайһаа иишэ асаржа табиһан байгаа. Шэнэ газарта эдэнэр түргөөр үдэжэ, мүнөө элдэб түрэлэй загаһадай тэжээлдэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой.

ЭРТЭ УРДА САГАЙ ХҮНЭЙ ОТОГ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай болон А. А. Ждановай нэрэмжэтэ Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй эрдэмтэд эртэ урда сагай хүнэй отог олобо. Эдэнэй комплексно археологическа экспедицинүүдэй бүридэлдэ ороод жо, БАМ-ай барилгын оршон тойрондо хүдэлнэ. Байгал болон Хойто Муяын добонуудые һэтэлэн малтаһан хонгонелиин хоорондоһоо олдоһон зүйлнүүд эндэ ажаһуудаг хүнүүдэй «наһые» тододхохо арга олгобо. Түрүүшын хуби 20 — 30 мянган жэлэй урда тээ эдэ нютагуудта бии болоһон байгаа ха гээд урдандаа тоологдодог һэн. Энэ урдын хүн энэ болзорһоо 150—180 мянган жэлээр урда эндэ бии болоһон байгаа гэжэ шэнэ зүйлнүүд батална. Ниэнгарск-2 гэжэ ерээдүйн төмэр замай станци шадар гэлогууд эртэ урда сагай хүнэй томо ехэ отог нииие, тэрэнэй хэдэг байһан ажалай мүр сараас олоо.

Буряад ороной хойто хизаардахи Сырой Молокон голой адагтахи Халзан хошуунда эртэ урдын хүнэй хабһарга айда хэһэн зураһнуудые олоһон байна. Эдэ зурагууд манай зэрын урда тээ 4—2 мянган жэлэй үедэ хэгдэһэн байгаа ха гэжэ эрдэмтэд саамжална.

Археологическа олдошонууд энэ асари ехэ хизаарай түүхэдэ үшөө мэдэгдээгүй байһан юумые элирүүлхэ арга олгоно юм.

(ТАСС).

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

СОЦИАЛИЗМЫН НАНГИН ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ХАМГААЛГА

ВАРШАВА. «Польшо социалис хани нэгэдэлэй бата найдамтай хубинь байһан, байна, байхашье» гэһэн статья «Жолнеж Вольности» газетэдэ тунхаглагдаа. Энэнь Варшавска Договорто хабаададаг оронуудай партиина, гүрэнэй ажал ябуулагшадай уулзалгада зорюулагдана.

Московско уулзалгада хабаадагшадай үзэмжэдэ табигдаһан, Польшодохи байдалай партийна залан сэхэ гуримаар сэгнэгдэһэн ушар зүбөөр ойлгогдожо, дэмжэгдэн үгтэгдөө гэжэ статья дотор тэмдэглэгдэнэ. Аха дүү Польшын коммунистнууд, хүдэлмэришэн анги болон ажалшад тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые зайсуулжа шадаха, социалис замаар оронойнгоо саашадаа хүгжэхэ ябадал хангаха гээд этигэжэ байһанаа социалис гүрэнүүдэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад элирхэйлээ. Тиин Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин хүтэлбэрилдэг поляк арадай сэсэн мэргэн оюун бодолдо, патриотизмда, үнэн сэхэдэ, социализмын нангин зорилгонуудта ехээр этигэдэг байһаниинь элирхэйлэгдээ. ПОРП-ын, ПОРП-ын ЦК-ган нэгэдэхи секретарь С. Каня түрүүтэй тэрэнэй хүтэлбэри мүнөөнэй бэрхэшээлнүүдые зайсуулгын хэрэгые эрид шууд толгойлно.

Польшодохи байдалые заһаруулга Европо түбидэ амгалан тайбан, аюулгүй байдал хангаха, бүхы дэлхэн дээрэхи шахардуу байдалай һулаpалга бэхижүүлхэ ба гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байна. Зүгөөр, имагтал социалис Польшо уласхоорондын оршом соо хүндэлэгдэдэг байха гэжэ тусхайлан тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Социалис хани нэгэдэлэй оата хубинь байгаал һаа, тоогдодог партнер байха.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай аюулгүй байлгада, Варшавска Договорон обороннo зорилгонуудые ашаг үрэтэйгөөр бэелүүлгэдэ Польшо гол шухала үүргэ дүүргэлсэдэг байна гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ. Советскэ Союзые ГДР-тэй холбодог гол замууд, хэлхээ холбооной лининүүд Польшоор дамжан гарана. Сэрэгэй-политическэ ондо ондоо хоёр гуримые тусгаарлагша линиин тылдэнь байдаг. Тиимэһээ империалис хүсэнүүдэй түсэбүүдые, һанаашалгануудба хараа бодолнуудые хэрэгсэхэгүй һаа, сортоо еорсо хоро хүргэһэн ябадал болохо байгаа. Тиимэ байһан туладань, аха дүү социалис оронууд Польшодохи байдал тушаа, тииһээ-тиитэрээ контрреволюционно хорото ябуулганууд тушаа һанаата болонгүй һууха ёһогүй.

Парти, бүхы патриодууд, полягуудай тон олонхиинь ингэжэ мэдүүлнэ, хэлэнэ. Шэнэдхэлгын хэрэгые, экономическа реформонуудай шухала ба уялгата байһые, профсоюзна хүдэлөөндэ. тэрэ тоодо «Солидарностьда» хубилалтануудые хэхэ шухала байһые мэдэрэн дэмжэнэбди. Политическэ һүйдхэл, эмхи гуримгүй, задагай байдал, Польшые социалис хүгжэлтын замһаа хадуурулха гэһэн элдэб эсын һэдэлгэнүүдые эрид буруушаанабди. Бүхы арад зон иимэ, хэтбэришэгүй хүсэл бодолтой байна. Польшын гүрэнэй хүсэл эрмэлзэлнүүд тиимэ. Түбэгтэй, тон түбэгтэй ушарнууд мүнөө бидэндэ тохеолдонхой, —гэжэ тус газетэ үргэлжэлүүлэн тэмдэглэнэ. Алдуу эндүүнүүдые, тэдэнэй хойшолонгуудые усадхахын тула бүхы хүсэнүүдээ хүсэд бүрин элсүүлэн гулидхаха шухала. Бэрхэшээл, гасалангай үедэ үнэнтэ ханинар тодордог гэһэн онъһон үгын зүбынь мүноо дахинаа тодорбо. Аха дүү социалис оронууд, түбхын түрүүндэ Советскэ Союз, үрэ түгэс туһаламжа үзүүлээ.

Гэхэ зуура, баруун оронуудта байдаг политическэ һүйдхэлэй гол түбүүд этигэлээ алдан маргаха, һанааһүнөөн болохо ябадал тарааха кампани үүдхэһэн байна. Тэдэ түбүүд иимэ юумэ хэжэ даданхай ааб даа. Бидэ социалис хани нэгэдэлэй бата найдамтай, үнэн хубинь байгаабди, байнабди, хододоо байхабди. Юундэб гэхэдэ, энэ хани нэгэдэл, оэсэ даа һан байдалтай, бата бэхи, таа рүү хилэнүүдтэй болохо, даннай үедэ һандаагдаһан ороноо һэргээн бодхоохо арга бидэндэ олгоо. Юундэб гэхэдэ, энэ хани нэгэдэл аюулгүй байха, саашадаа энхэ түбшэнөөр хүгжэхэ бата найдабари бидэндэ хангаха. Юундэб гэхэдэ, энэ хани нэгэдэл —поляк ерээдүйн үетэдэй амгалан тайбан ажаһууха эгээн бата найдабари болоно. Энэ нэгэдэл лэ дайнай аюулые саран зайсуулжа шадаха байна. Социализмын гол ёһонуудые баримталан, шэнэдхэлгэ хэхэ юуулгымнай политическэ үндэһэ һуурнь иимэ байна, —гэжэ «Жолнеж Вольности» түгэсхэл доторoo бэшэнэ.

(ТАСС).

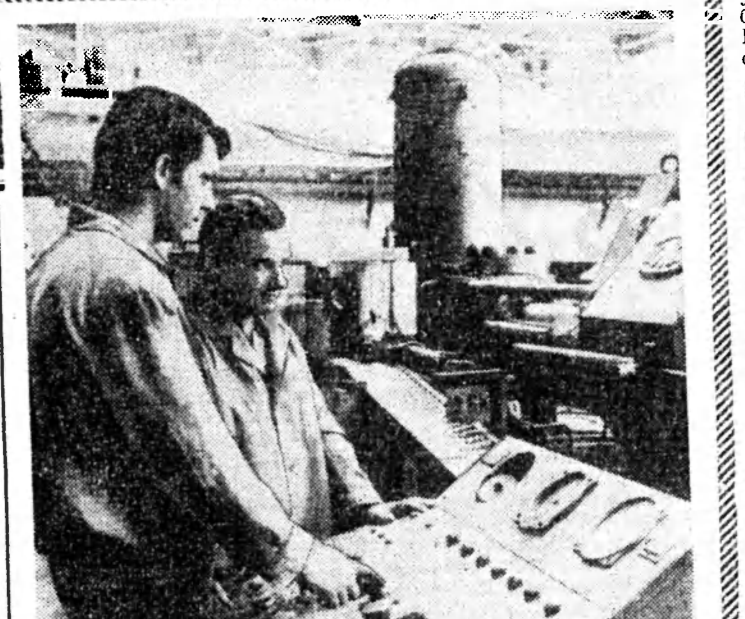

БОЛГАРИИН АРДАЙ РЕСПУБЛИКА. Ороной эгээн томо предприятинуудай нэгэн болохо Шумен хотодохи алюминиин комбинадые болгар-совет хани барисаанай үрэ дүн гэжэ тон зүб нэрлэдэг. Советскэ Союзай туһаламжаар байгуулагдаһан энэ комбинат Болгариин металлургическа промышленностиин гол предприяти болонхой. Тэрэнэй цехүүд дотор совет оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой, манай ороной мэргэжэлтэд хүдэлдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет инженер В. С. Казенов (зүүн гарһаа) болгар хүдэлмэришэн П. Станчевтэ шэнэ оньһон түхеэрэлгэ тухай хөөрэжэ байна.

БТА—ТАСС-ай фото.

Хаана, юун болоноб?

НЬЮ-ЙОРК. Америкын коммунистнуудай газетэ «Дейли Уорлд» Персидскэ оуландахи байдалые тогтууритай түбшэн болгохо зорилготой Советскэ Союзай амгалан шэнэ үүсхэлые үндэрөөр сэгнээд, өөрынгөө редакционно статья дотор США-гай захиргаание эрид шангаар шүүмжэлээ. «Америкын сэрэгүүдэй энэ райондо олооро элсүүлэгдэн суглуулагдажа байһан ябадал — Персидскэ тохойн оршондохи шахардуу байдалай гол шалтагаан болоно. Тэрэниие һуларуулхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө арадуудай тэмсэл анханһаа хойшо толгойлжо байдаг Советскэ Союзай дурадхалнуудта бүтэмжэтэйгөөр хандаха хүсэлэнгүй байһанаа Сагаан байшан элирхэйлэн хэрүүлнэ. Делидэ ошоод байхадаа Л. И. Брежневэй дурадхаһан, Москвагай шэнэ дурадхалнуудые Персидскэ тохойн районой тон олонхи гүрэнүүдэй, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахихые үнэхөөрөө хүсэдэг бүхы оронуудай дэмжэлгээр угтагдана»,— гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. Франциин хэблэл совет парламентын делегациин Париж ерэһэндэ зорюулагдаһан материалнуудые тунхаглана. СССР-эй ба Франциин хоорондохи, хоёр ороной арадуудай хоорондохи һайн харилсаанай—шахардуу байдал һуларуулгын, амгалан гуримаар зэргэ оршолгын, али али талада ашатай туһатай харилсаа холбооной гол ёһонуудай тон шухала байһые элирхэйлдэг харилсаанай удха шанар мүнөөнэй оршон байдалда бүри ехэ боложо байнхай гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

ДЖАКАРТА. Индонезиин Денпасар хотодо боложо байһан, кеэть гадаадада гаргажа худалдадаг оронуудай эмхиин (ОПЕК) конференцидэ зорюулагдаһан олон материал тунхаглагдана. Капиталис оронуудта элшэ хүсэнэй зүришэлдөөнэй улам һүжэржэ байһан үеэр «хара алта» гарган абалгын ба үнэ сэнгынь тодорхойлон тогтоолгын талаар, ОПЕК-тэ хабаададаг 13 ороной али стратеги харааламга — энэ уулзалгын зүблэхэ зүйлэй гол асуудал болоно.

ЭГЭЭН «ҮНЭТЭЙ» ҺУНГАЛТА

ВАШИНГТОН. Мүнөө Холбоото Штадуудта үнгэргэгдэһэн бүгэдэ ниитын һунгалта нэгэ миллиард долларой «сэнтэй» болоо. Энэнь ороной түүхэдэхи эгээн ехэ гаргаша — 1976 оной һунгалтын гаргашаһаа хоёр дахин шахуу ехэ байна.

Граждан фондын — пунгуулиин кампаниин гаргашануудые шэнжэлэн тодорхойлдог эмхиин мэдээнүүдэй ёһоор, 1980 оной президентын һунгалта 250 миллион долларой сэнтэй болоһон байна. Тэрэнэй 120 миллион долларынь—даб дээрэхи һунгалтын, буржуазна хоёр гол партиһаа кандидатурануудые дэбжүүлхын түлөө тэмсэлэй үеэр гаргашалагдаа. Конгрессэй гэшүүдые һунгаха кампанида 350 миллион доллар, штадуудай губернаторнуудые, хуули гаргаха суглаануудай гэшүүдые, городуудай мэрнүүдые, нютагуудай бусад һунгагдадаг тушаалтадые һунгалгада 400 миллион доллар гаргашалагдаа.

США-гай президентээр һунгагдаха Р. Реганэй һунгалтын урда тээхи кампани 662 миллион долларой сэнтэй болоо. Харин Дж. Картерай кампани 56 миллион долларой сэнтэй болоһон юм.

Сенадые һунгалгын үедэ Калифорни штадһаа сенатор А. Крэнстон хамагһаа ехэ мүнгэ—2,7 миллион доллар гаргашалһан байна. Калифорниһоо конгрессмен республиканец Р. Дорнэн түлөөлэгшэдэй палатада һуури эзэлхын түлөө 1,6 миллион шахуу доллар гаргашалаа. Миллионер Дж. Рокфеллер IV Баруун Вирджиниин губернаторай тушаалда үлэхын түлөө 12 миллион доллар гаргашалжа, губернаторнуудай дундаһаа «чемпион» болоо. Тэрээндэ үгтэһэн дуун бүхэн 30 долларой сэнтэй болоһон байна.

Тунхаглагдаһан мэдээнүүдһээ харахада, США-дахи эрхэтэдэй политическэ эрхын ямар байһаниинь элирнэ. Эндэхи һунгагдадаг тушаалда тон баян хүнүүд гү, али монополинуудай табималнууд ородог. Америкын һунгагдадаг зургаануудта үгытэйшүүлэй «орохонь хорюултай».

„НЬЮ-ЙОРК ТАЙМСАЙ" МЭДЭЭСЭЛ

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк таймс» газетын корреспондент Пекинһээ нигэжэ дамжуулаа: КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ Хуа Гофэн шанга шүүмжэлэлдэ орожо, һаядаа өөрынгөө тушаалһаа буужа магад. Тэрэнэй орондо КПК-гай ЦК-гай генеральна секретарь, Ху Яобан—Дэн Сяопинай үнинэй хани орохоор хүлеэгдэнэ. Байгша оной сентябрьда КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьерэн тушаалһаа арсаха баатай болоһон Хуа үнгэрэгшэ неделидэ Японой делегациин гэшүүдтэй уулзахаар хүлеэгдэһэн аад, уулзаагүй. 1976 оной октябрьда «дүрбэнэй бандын» баригдажа хаагдаһанай һүүлээр, 600 хүнэй мүрдэгдэһэнэй ба үхэһэнэй түлөө, мүн бусад олон «нүгэлтэ» ябуулганuудай түлөө харюусалга дааха гэжэ партийна журамай комиссаар гэмнэгдэнэ. Ушар байдалыень мэдэхэ хүнүүдэй элирхэйлһэнэй ёһоор, гэшүүдтэнь тэрэнэй нягта харилсаа холбоотой байһан «дүрбэнэй бандые» сүүдлэлгын үедэ Хуагай гэм зэмэ элирэн гараа гэжэ тус газетэ нэмээн тэмдэглэнэ.

ГАИ-гай экран

Декабрь һарын хоёрдохи долоон хоногон туршада республикын харгы замууд дээрэ 32 усал болобо. Дүрбэн хүн наһа бараһан, 22 хүн хүндөөр гэмэлтэһэн байба.

Мүноөмнан хаа хаанагүй харгын хальтируухай дээрэһээ машина жолоодожо ябаһан хүн бүхэн болгоомжотой, һэримжэ ехэтэй байха зэргэтэй гэжэ бидэнэр һайн мэдэнэ, ойлгоношьебди. Энээн тухай харгы хүндэлэн үнгэржэ ябагшадшье мартаха ёһогүй ха юм. Тиигһээ тиитэр.. Харгын дүрим эбдэгшэд данралдаһаар лэ. Үнгэрөөд байһан долоон хоногой үедэ гансахан Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг арбан нэгэн хүн болгоомжогүйгөөр харгы үнгэржэ ябаһаар машинада даируулшоо ошуу. Эдэнэр хэд бэ? Дивизионная станциин хүдэлмэришэн В. Ф. Усольцев гэгшэ шал мяхан һогтуугаар харгы дээрэ унтажа хэбтэһээр машинада дайруулһан байна. Мүн гурбадахи техническэ училищиин һурагша Д. С. Цыренов һогтуу мүртөө, харгы хүндэлэн гараха дүрим эбдээ. Тэрэ харгыгаар үнгэржэ ябаһан машинын урдуур гүйжэ гараха үедөө данруулшаһан байна. Багшанарай институдай студентка Н. А. Сорокина буудал дээрэ байһан автобусой ара талаһаа харгы хүндэлэн үнгэрхэ гэжэ ябаһаар таксида дайруулаа. Энэмнай ябаган хүн зоной харгын дүрим тоодоггүй ябадалай хойшолон бэшэ гү?

Республикын ГАИ-гай харгын патрульда албанай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрөөд байһан үе соо харгын дүрим эбдэһэн 1177 ушар тодоруулба. 51 хүн һогтуугаар машина жолоодожо ябаа. Тэдэнэй дундаһаа гүрэнэй Буряадай филармониин хүдэлмэрилэгшэ В. А. Котлер һогтуугаар Хэрэн тосхон соогуур автобусоороо зангуултажа ябаһаар, тэндэхи ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаа. Тиихэ мүртөө тэрэ машина жолоодохо эрхэгүй байшоо. Ашаа шэрэдэг хоёрдохи автотранспортна предприятиин жолоошон В. А. Лошкин хадам эхынгээ түрэһэн үдэрые тэмдэглээд, һогтошонхой юумэ өөрынгөө «Москвич» машинаар Улаан-Үдэ хотын үнгөөр гүйлгэжэ ябаһаар ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдахадаа, «тархяа дэмы маажаагүй» ёһотой. Иимэрхүү ушарнуудай боложол байдагынь харамтай.

Л. ПОПОВ, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

Сүүдэй залһаа

ХУЛГАЙЛЖА ЯБАҺААР...

С. И. Иванов гэгшэ 22 наһатай болоһоншье һаа, хаанашье ажал хэдэггүй байгаа. Тэрэ Улаан-Үдын 16-дахи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Ощеринтэй нүхэсөөд, эрхэтэн Тремаскин гэгшын сарай соохи «Восход» мотоцикл хулууоа. Удаань байгша оной июлиин 12-ой һүни Иванов харата хэрэгээ саашань үргэлжэлүүлбэ. Тиихэдээ хуулиин наһа гүйсөөгүй Марков, Ощерин гэгшэдые үгэдөө оруулаад, Казачихинай гаражай үүдэ эбдэжэ, досооһоонь 110 түхэригэй элдэб юумэ хулуужа абаһан байна.

Иванов милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдангүй ябаһандаа урмашажа, эдэ хоёр хүбүүдтэеэ хамта, үшөө хоёр дахин хулгай хээ.

Хулгайшан С. И. Иванов хуулиин наһа гүйсөогүйшүүлые гэмтэ ябадалдаа хабаадуулһанайнгаа түлөө 4 жэлээр эрхэ сүлөөгөө хаһагдаба.

Сүүд гэмтэ ябадалай шалтагаануудые элирүүлээ. Сүүдлэгдэһэн С. И. Иванов удаан саг соо хаанашье ажаллангүй, ямаршье документгүйгөөр нэгэ «танилдаа» ажаһуудаг байһан. Участково инспектор нүхэр Филиппов тэрэнэй ажал хэнгүйгөөр яагаад ажаһуудагаарнь һонирходоггүй байһан зэмэтэй.

Советскэ районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй хэрэг эрхилдэг комисси (инспекторынь А. Х. Гаврилова) наһа хүсөөгүй Марков гэгшые мэдэжэ байбашье, зунайнь амаралтын үедэ һэргылэлгын хүдэлмэри ябуулаагүй.

Эдэ шалтагаануудһаа уламжалан, гэмтэ ябадал гаргагдаа гэжэ сүүд зааба.

К. ВЛАСОВ, Советскэ районой арадай сүүдэй түрүүлэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-да ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» —ТАСС-ай материал. «Малай үбэлжэлгэ —шанга шалгалта». «Энэ үедэ малай шэгнүүрые килограммаар нэмээхэ» —В. Базаровай корреспонденци. «Худөөгэй пропагандистнарай семинар оолобо» —К. Леонидовай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта». «Ганса ниидхэбэри абаха бага...» — Ю. Коркиной статья. «Туйлаһанаа шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэхэ» —А. Баиновай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди». А. Чебунинай «Ажалай халаан» гэһэн статья. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Комсомолшуудай хуоита» — С. Селиврын статья. «Экономикын мэргэжэлтэдые бэлдэдэг газар» —В. Фридмадай статья. Н. Ефимовэй фото-мэдээсэл. «ГАИ-гай экран». Соносхолнууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүноөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, саг зуура саһан орохо, һулаханаар бордоһолхо, баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 7—12 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ багаханаар саһан орохо, һулаханаар бордоһолоод абаха. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэнгөөр һалхилха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.05 —«Горнистнууд, харюусагты!». 10.35— «Киногоор аяншалагшадай клуб». 11.35 —Шэнэ һонин. 15.25 —Дамжуулгын программа. 15.30 —Шэнэ һонин. 15.50 —Энергетикын үдэртэ зорюулагдаһан баримтата фильмүүдэй программа. 16.30 —«Шатарай һургуули».

Улаан-Үдэ. 17.00 —«Байгал» программа. 17.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 17.45 — Киножурнал.

Москва. 18.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». Совет гадаадын политика тухай.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Түсэбтэ табан жэлэй шэнэ шэнжэ».

Москва. 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 19.30 — «Дэлхэйн арадай уран бүтээл». 20.00 — «Посол Советского Союза» — уран һайханай фильм. 21.30 — «Время». 22.05—«Контрольная для взрослых». Хоёрдохи цикл (6-дахи дамжуулга). 22.50—Г. Свиридовэй зохёоһон дуунуудые СССР-эй арадай артист Е. Нестеренко дуулаха. 23.45 — Хоккейгээр «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн. СССР—Чехословаки. Забһартань — 00.20 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ».

Редакторай орлогшо И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01896 Заказ 289. Индекс 50